

Съдържание

Таблица II.1. Конвенции, по които черноморските държави са Договарящи се страни.....	2
Таблица I.2. Многостранни и двустранни споразумения между черноморските страни, имащи отношения към опазването и възстановяването на Черно море.....	6
ФИГ. 1. ОРГАНОГРАМА НА ЧЕРНОМОРСКАТА КОМИСИЯ	7
Таблица II. 1 Основни регионални проекти, които са изпълнени или се изпълняват в черноморския регион между 1996 и 2001 г.....	9
Таблица IIIA.1 Програми/проекти за речни басейни в черноморския басейн	9
Таблица IIIA.2. Емисии в черноморските страни, 1996-2000 (хиляди тона).....	11
Таблица IIIA.3 Национални институции, отговорни за контрола и управлението на емисиите в черноморските страни.....	12
Таблица IIIA. 4. Основни закони и наредби за предотвратяване на замърсяването на морските води от плавателни съдове.....	13
Таблица IIIA.5. Приемни съоръжения за отпадъци в крайбрежната черноморска зона	14
Таблица IIIA.6. Пристанищни приемни съоръжения за нефт в черноморската крайбрежна зона.....	15
Таблица IIIA.7 Пристанищни приемни съоръжения за химикали в черноморската крайбрежна зона.....	15
Таблица IIIA.8. Биомаса на екзотичните видове (Румъния, Руска федерация), g/m ²	16
Таблица IIIA.9. Основни закони и наредби за операции по дъмпинг в черноморските страни.....	16
Таблица IIIA. 10. Битови отпадъци, генерирани в крайбрежната зона на Черно море, хиляди тона	16
Таблица III A. 11. Основни законодателни и регулаторни инструменти за управление на твърдите отпадъци в черноморските страни	17
Таблица IIIA.12. Драгажен материал, изхвърлен в Черно море между 1996-2000. хил. m ³	18
Таблица IIIA.12а. Места за дъмпинг в Черно море	18
Таблица IIIA.13 . Брой (n) и обем (t) на нефтените разливи в периода 1996-2001 г. в Черно море	19
Таблица IIIA.14. Офшорни инсталации в Румъния	21
Таблица IIIA.15. Основни закони и наредби за управление на отпадъците в черноморските страни.....	22
Таблица IIIA. 16. Национални агенции, участващи в помощни и спасителни операции в черноморските страни.....	22
Annex IIIВ. Политически действия: Управление на живите ресурси	24
Таблица IIIВ.1. Основи институции, отговорни за рибарството и другите живи морски ресурси в черноморските страни	24
Таблица IIIВ.2 Основни законодателни и регулаторни инструменти по екологичните аспекти на управлението на рибарството	26
Annex IIIВ.3 Годишен улов в Черно море, докладван от Договарящите се страни. 1996-2000 г. (по видове риби).....	28

Таблица ШВ.5. Места за размножаване и отглеждане на малките с регионално значение в Черно море.....	32
Таблица ШВ.9. Пускане на млади риби със стопанско значение в естествените води на басейните на Азовско и Черно море.....	36
(Предприятия в Руската федерация)	36
ШВ.10. Запаси, Общ допустим улов (ОДУ) на основните видове със стопанско значение в басейните на Азовско и Черно море, хил. т.....	37
Таблица ШВ.11. Основни национални законодателни и регулаторни мерки за опазване и съхраняване на биологичното и ландшафтното разнообразие в черноморските страни.....	39
Таблица ШВ.12. Основни национални органи, които участват в опазването на биологичното и ландшафтното разнообразие	41
Таблица ШВ.14. Защитени територии в черноморските страни, хил. км ²	45
ШВ.15 Национални програми/проекти за съхранение/опазване на морските и крайбрежни области в черноморските страни, 1996-2001 и планирани за 2001-2005	48
Annex ШС. Политически действия: Устойчиво човешко развитие	51
Таблица ШС.1. Брой на предприятията/фирмите за аквакултури в черноморските страни.....	51
Таблица ШС.2. Добив на сурови продукти от предприятия за аквакултури. 1996-2000	51
..Таблица ШС.3. Брой туристи, посетили черноморския бряг в периода 1996 –2000, милиона човека.....	52
Таблица ШС.4. Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) за големи енергийни проекти в черноморските страни за 1996-2000 и планирани за 2001-2005 г.....	52
Таблица ШС.5. Финансиране на оценката на въздействието върху околната среда в Турция	56
Таблица ШС.8. Материали за екологично образование, които може да се използват в черноморския регион	59

ПРИЛОЖЕНИЕ I. Публикации на ЕПЧМ за състоянието и управлението на околната среда на Черно море

Екологична поредица за Черно море (Black Sea Environmental Series), тематични регионални проучвания, публикувани от ПРООН чрез издателството на ООН (UN Publications, New York), Ню Йорк. На разположение са следните томове:

- 1) *Том 1. Библиография на Черно море (Black Sea Bibliography) (на английски), 1995.*
- 2) *Том 2. Морски аквакултури в Черно море (Marine Aquaculture in the Black Sea) (на английски), 1996.*
- 3) *Том 3. Биологично разнообразие в Черно море: Проучване на промените и упадъка (Biological Diversity in the Black Sea: A study of change and decline) (на английски), 1997.*
- 4) *Том 4. Биологично разнообразие в Черно море: Румъния (Black Sea Biological Diversity: Romania) (на английски), 1997.*
- 5) *Том 5. Биологично разнообразие в Черно море: България (Black Sea Biological Diversity: Bulgaria) (на английски), 1997.*
- 6) *Том 6. Най-синьото в света, от И. Зайцев (въведение в Черно море), на руски, 1998*
- 7) *Том 7. Биологично разнообразие в Черно море: Украйна (Black Sea Biological Diversity: (на английски), 1998.*
- 8) *Том 8. Биологично разнообразие в Черно море: Грузия (Black Sea Biological Diversity: Georgia) (на английски), 1998.*
- 9) *Том 9. Биологично разнообразие в Черно море: Турция (Black Sea Biological Diversity: Turkey) (на английски), 1999*
- 10) *Том 10. Оценка на замърсяването на Черно море (Black Sea Pollution Assessment) (на английски), 1999.*

Червена книга на Черно море (на английски), 1999.

Проучвания на Черно море, серия от изследователски доклади, включваща социално-икономически проучвания, проучвания на екологичните приоритети на Черно море, издадена от UN Publications, New York:

- 1) *Том 1. Украйна: Проучване на екологичните приоритети на Черно море (Ukraine: Black Sea Environmental Priorities Study), 1998*
- 2) *Том 2. Турция: Проучване на екологичните приоритети на Черно море (Turkey: Black Sea Environmental Priorities Study), 1998*

Указател на черноморските НПО, 1999

Как да спасим Черно море? Вашият наръчник за Стратегическия план за действие за Черно море (How to Save the Black Sea? Your Guide to the Black Sea Strategic Action Plan)

Апнех II. Основа за съвместни действия

Таблица II.1. Конвенции, по които черноморските държави са Договарящи се страни.

Ратифицирана - (R)

Присъединяване - (Ac)

Приета - (A)

Влязла в сила - (E)

Подписана - (S)

Страна	БЪЛГАРИЯ		ГРУЗИЯ		РУМЪНИЯ		РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ		ТУРЦИЯ		УКРАИНА	
	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A
Конвенция на ООН за опазване на биологичното разнообразие Протокол от Картахена за биосигурност	12.06.1992	17.04.1996 (R)		02.06.1994 (Ac)	05.06.1992	17.08.1994 (R)	13.06.1992	05.04.1995 (R)	11.06.1992	14.02.1997 (R)	11.06.1992	07.02.1995 (R)
Конвенция за международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна (CITES)		16.01.1991 (Ac) 16.04.1991 (E)	1971	13.09.1996 (Ac) 12.12.1996 (E)		18.08.1994 (Ac) 16.11.1994 (E)		13.01.1992 (Ac) 01.01.1992 (E)		23.09.1996 (Ac) 22.12.1996 (E)		30.12.1999 (Ac) 29.03.2000 (E)

Страна	БЪЛГАРИЯ		ГРУЗИЯ		РУМЪНИЯ		РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ		ТУРЦИЯ		УКРАИНА	
	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A
Конвенция на ООН за борба с опустиняването в тези държави, които изпитват силна суша и/или опустиняване, особено в Африка		21.02.2001 (Ac) 22.05.2001 (E)	15.10.1994	23.07.1999 (R) 21.10.1999 (E)		19.08.1998 (Ac) 17.11.1998 (E)			14.10.1994	31.03.1998 (R) 29.08.1998 (E)		
Европейска конвенция за ландшафта	20.10.2000				20.10.2000				20.10.2000			
Конвенция за влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбива птици (Рамсарска конвенция)		24.01.1976 (E)		07.06.1997 (E)		21.09.1991 (E)		11.02.1977 (E)		13.11.1994 (E)		01.12.1991 (E)
Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция)		31.01.1991 (Ac) 01.05.1991 (E)				18.05.1993 (Ac) 01.09.1993 (E)			19.09.1979	02.05.1984 (R) 01.09.1984 (E)	17.08.1998	05.01.1999 (R) 01.05.1999 (E)

Страна	БЪЛГАРИЯ		ГРУЗИЯ		РУМЪНИЯ		РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ		ТУРЦИЯ		УКРАИНА	
	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A
Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни (Бонска конвенция)		01.09.1 999 (E)		01.06.2 000 (E)		01.07.1 998 (E)						01.11.1 999 (E)
Споразумение за опазване на китоподобните в Черно море, Средиземно море и прилежащия Атлантик - АССОВАМС	16.09. 1999	23.09.1 999 (R)	24.11. 1996	31.03.2 001	28.09. 1998	13.06.2 000						
Протокол от Картахена за биосигурност	24.05. 2000	13.10.2 000 (R)			11.10. 2000				24.05. 2000			
Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство		07.03.1 974 (A)		04.11.1 992		16.05.1 990 (A)		12.10.1 988 (R)		16.03.1 983 (R)		12.10.1 988 (R)
Конвенция за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) в трансграничен контекст	26.02. 1991	12.05.1 995 (R)			26.02. 1991	29.03.2 001 (R)	06.06. 1991				26.02. 1991	20.07.1 999 (R)

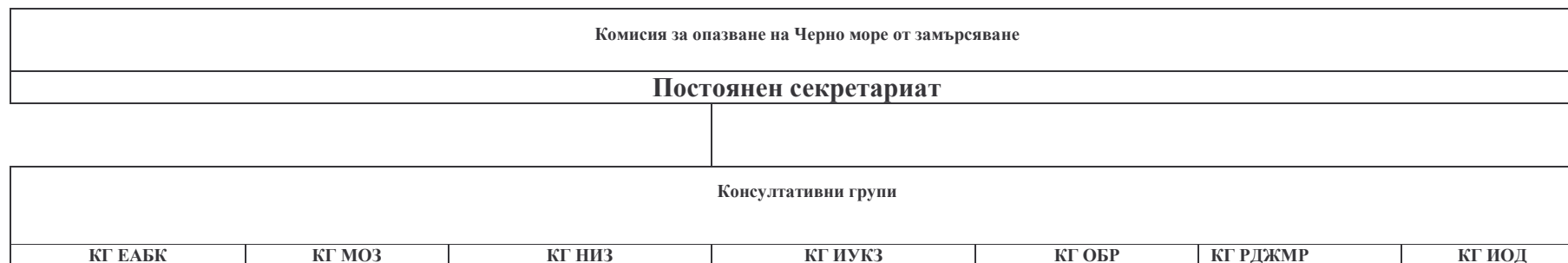
Страна	БЪЛГАРИЯ		ГРУЗИЯ		РУМЪНИЯ		РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ		ТУРЦИЯ		УКРАИНА	
	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A	S	R/A
Базелска конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане		16.02.1 996 (A)		24.05.1 999 (A)		27.02.1 991 (A)		31.01.1 995 (R)		22.06.1 994 (R)		08.10.1 999 (A)
Конвенция за достъп до информация, участие на обществеността във вземане на решения и достъп до правосъдието по въпроси на опазването на околната среда	25.06. 1998		25.06. 1998	11.04.2 000 (R)	25.06.1 998	11.07.2 000 (R)					25.06. 1998	18.11.1 999 (R)

Таблица I.2. Многостранни и двустранни споразумения между черноморските страни, имащи отношения към опазването и възстановяването на Черно море

Страни	България	Грузия	Румъния	Руска федерация	Турция	Украйна
България			+		+	
Грузия					+	+
Румъния						+
Руска федерация						
Турция		+				
Украйна		+	+	+		

Други международни споразумения:

1. Правителствено споразумение между Грузия и Гърция за сътрудничество в областта на развитието и опазването на околната среда, ратифицирано на 16.09.97.

ФИГ. 1. ОРГАНОГРАМА НА ЧЕРНОМОРСКАТА КОМИСИЯ

Екологични аспекти и безопасност на корабоплаването (КГ ЕАБК)	Оценка и мониторинг на замърсяването	Контрол на замърсяването от наземни източници	Разработване на общи методологии за интегрирано управление на крайбрежните зони	Опазване на биологичното разнообразие	Екологични аспекти и управление на рибарството и другите живи морски ресурси	Информация и обмен на данни
Регионални центрове по дейности						
Екологични аспекти и безопасност на корабоплаването (ЦД ЕАБК), Варна, България	Оценка и мониторинг на замърсяването (ЦД МОЗ), Одеса, Украйна	Оценка и мониторинг на замърсяването (ЦД НИЗ), Истанбул, Турция	Разработване на общи методологии за интегрирано управление на крайбрежните зони (ЦД ИУКЗ), Краснодар, Руска федерация	Опазване на биологичното разнообразие (ЦД ОБР), Батуми, Грузия	Екологични аспекти и управление на рибарството и другите живи морски ресурси (ЦД РДЖМР FOMLR), Констанца, Румъния	информация и обмен на данни (ЦД ИОД), Истанбул, Турция
						
Национални координатори						
Бг, Гр, Рм, Рс, Тр, Ук	Ук, Бг, Гр, Рм, Рс, Тр	Тр, Бг, Гр, Рм, Рс, Ук	Рс, Бг, Гр, Рм, Тр, Ук	Гр, Бг, Рм, Рс, Тр, Ук	Рм, Бг, Гр, Рс, Тр, Ук	Бг, Гр, Рм, Рс, Тр, Ук

Таблица II. 1 Основни регионални проекти, които са изпълнени или се изпълняват в черноморския регион между 1996 и 2001 г.

ЕКОЛОГИЧНА ПРОГРАМА ЗА ЧЕРНО МОРЕ – ГЕФ

1. Рамкова програма за техническа помощ от донори
2. Временен механизъм за сътрудничество между страните от региона от 1993 г.
3. Пилотна и въвеждаща фаза: 11 милиона щ.д. ГЕФ, 1993 – 1998 г.
4. 7 милиона щ.д., паралелно финансиране, ЕС (Фар, Тасис)
5. Допълнителна подкрепа от ПРООН, ЮНЕП, Австрия, Канада, Франция, Холандия, Япония, Норвегия, Великобритания
6. Финансов принос на Турция и България
7. Помещения за главната квартира, предоставени от Турция

СТРАТЕГИЧЕСКО ПАРТНЬОРСТВО

8. ГЕФ – Регионален проект за Черно море
9. ГЕФ – Регионален проект за басейна на река Дунав
10. ГЕФ – Екологична програма за басейна на Днепър (ДВЕР)
11. Стратегическо партньорство Световна банка – ГЕФ: Инвестиции (възстановяване на влажни зони, ПСОВ, селскостопански реформи)
12. Грузия: Световна банка – ГЕФ Проект II за развитие на земеделието
13. ГЕФ – Биоразнообразие и неголеми проекти в басейна Дунав/Черно море
14. Контрол и намаляване на биогенните елементи – проект, изпълняван от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) в рамките на новия ГЕФ проект “Разширени възможности за изпълнителни агенции”
15. Ускорено прилагане на програми за екологично управление на горещи точки, свързани с минна дейност, идентифицирани в СПД за река Дунав и Трансграничния диагностичен анализ.
16. Европейски съюз: Инвестиционна и институционална подкрепа
17. Европейска банка за възстановяване и развитие: Инвестиции в общинския сектор и промишлеността
18. ПРООН Национални рамки за сътрудничество/Регионални рамки за сътрудничество
- 19.
20. Други програми
21. Световен фонд за защита на природата: Зелен коридор Долен Дунав
22. Интегрирано управление на карпатските речни басейни
23. **IOС- Black Sea GOOS** etc..

Таблица III.1 Програми/проекти за речни басейни в черноморския басейн

Програми/проекти за речни басейни	Цели	Продължителност	Финансиране от донори	Национално финансиране
България	В процес на подготовка			
Изготвяне на стратегически план за действие за басейна на река Днепър и прилагаш механизъм (участници: Украйна,	Подобряване на околната среда и намаляване	2000-2002	ГЕФ ПРООН 7264 хил. щ.д.	Еквивалентни суми в рубли

Програми/проекти за речни басейни	Цели	Продължителност	Финансиране от донори	Национално финансиране
Русия, Белорус)	на замърсяването			
Екологична програма за басейна на река Дунав ЕПБРД I. Стратегически план за действие	Изграждане на: *Система за предупреждение * Система за мониторинг *Определяне на горещи точки * Мерки за намаляване на замърсяването, особено с биогенни елементи	1994 - 1999	Европейска комисия/ФАР/ПРООН/ГЕФ	Частично със средства Частично в натура
МКОРД II.1. Програма за намаляване замърсяването на река Дунав II.2. Съвместна програма за действие на МКОРД	36 действия за намаляване на замърсяването; девет от тях са насочени към намаляване на биогенните елементи от точкови и неточкови източници	1996-2000 2001-2006	ПРООН - ГЕФ + национални контрибуции Частично (Германия, Австрия) за някои проекти	ПРООН - ГЕФ + национални контрибуции Всяка страна от собствени средства за областта, включена в дунавския хидрографски басейн
Грузия	Няма програми за речни басейни			
Турция	Няма програми за речни басейни			

Програми/проекти за речни басейни	Цели	Продължителност	Финансиране от донори	Национално финансиране
Украйна				

Таблица ША.2. Емисии в черноморските страни, 1996-2000 (хиляди тона)

	Параметри	1996	1997	1998	1999	2000
	Парникови газове:					
България	NO _x					
Грузия	NO _x	49.56	54.51	51.46	50.48	49.15
Румъния	NO _x					
Руска федерация	NO _x	191.30	175.80	170.3	193.20	188.8
Турция	NO _x	14.47			3.69	
Украйна*	NO _x		370.5	332.9	332.7	
Украйна**			0.652	0.882	0.818	0.639
България	CO ₂					
Грузия	CO ₂	8343.1	9176.3	10199.0	11151.0	11836.9
Румъния	CO ₂					
Руска федерация	CO ₂					
Турция	CO ₂		174060	186555.00	186040	195517
Украйна*	CO ₂		1366.1	1275.9	1237.1	
Украйна**						
България	SO ₂					
Грузия	SO ₂	36.06	40.48	22.64	8.96	8.71
Румъния	SO ₂					
Руска федерация	SO ₂	165.0	124.6	109.5	111.2	14.18
Турция	SO ₂	92.21	95.50			
Украйна*	SO ₂		1136.4	1923.3	1028.7	
Украйна**			0.929	1.110	1.105	1.177
Руска федерация	CO	1222.7	1154.9	1066.7	1436.4	
Руска федерация	Твърди частици	96.2	86.9	74.3	65.7	96.29
Турция	Твърди частици		5387.00			7943.00 ⁽¹⁾
Украйна*	Твърди частици		785.9	749.1	782.6	
Украйна**	Твърди частици		0.729	0.852	0.838	0.920

*- Общо стационарни източници в Украйна

** - всички източници в крайбрежната зона, Украйна

Таблица ША.3 Национални институции, отговорни за контрола и управлението на емисиите в черноморските страни

Страна	Институции, отговорни за мониторинга, оценката и контрола на емисиите във въздуха
България	Министерство на околната среда и водите; неговите инспекции. Изпълнителна агенция по околна среда
Грузия	Министерството на околната среда одобрява пределно допустимите стойности на емисии във въздуха за промишлени инсталации. Министерството на околната среда не контролира замърсяването от мобилни източници. Това е в отговорностите на Министерството на вътрешните работи.
Румъния	Няма отговор
Русия	В Русия е създадена постоянна мрежа за мониторинг замърсяването на въздуха в населените места през 1975 г. (Росхидромет), а инспекциите за контрол на емисиите работят от 1980 (Министерство на природните ресурси).
Турция	Основната институция, отговорна за контрол качеството на въздуха, е Министерството на околната среда и регионалните му офиси. Държавната организация по планиране се занимава с цялостното планиране и програмиране на инициативите за публични инвестиции, свързани с управление качеството на въздуха, включително тези в енергийния сектор. Държавният статистически институт е координатор за събирането и публикуването на данни за въздуха. За някои замърсители съществуват стандарти за качество на атмосферния въздух. Предупредителни нива са установени за SO ₂ и частици. Турция е разработила и пределни стойности за концентрация в атмосферния въздух на хлор, хлороводород, флуороводород, газообразен неорганичен флуорид, въгледороди и сероводород, както и за олово, кадмий, талий и прахови отлагания. Съгласно наредбата за опазване качеството на въздуха, за местата, където се превишават пределните стойности, трябва да се изготвят местни планове за действие. Действащите в момента стандарти за емисии от моторни превозни средства са подобни на тези в ЕС. Във всички провинции се провеждат редовни проверки на моторните превозни средства за замърсяване, които са задължителни от 1992 г. Направени са и проучвания за подобряване качеството на въздуха чрез повишаване качеството на твърдото гориво (въглища) и течното гориво (дизелово гориво и безоловен бензин).
Украйна	Министерството на околната среда на Украйна и неговата

	Хидрометеорологична служба контролират емисиите от мобилни и стационарни източници. Допълнителен контрол се осъществява от санитарните и хигиенни центрове на Министерството на здравеопазването. Замърсяването на въздуха от мобилни източници, предимно превозни средства, се контролира от екологичната полиция.
--	---

Таблица IIIA. 4. Основни закони и наредби за предотвратяване на замърсяването на морските води от плавателни съдове

Страна	Закони	Наредби/ процедури/правила
България	Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България	Установени процедури на Държавния контрол на флота и Държавния пристанищен контрол.
	Директива 2000/59/ЕС на ЕС за пристанищни приемни съоръжения за отпадъци, генерирани от кораби, и остатъци от товари.	
Грузия	Грузински Закон за водите, Грузински Закон за опазване на околната среда.	NOSCP.Управление на баластни води
Румъния	Закон 426/2000 (управление на отпадъците) разпоредби и санкции.	- Държавен пристанищен контрол/ Държавен контрол на флота. Създадени с правителствена заповед №. 38/2000
	Закон №.137/1995, допълнен от Закон №.159/1999 в районите на пристанищата и Дунав.	
Руска федерация	За вътрешни морски води, териториални води и прилежащата зона на Руската федерация (1998).	Тези въпроси се регулират от правителствени постановления, както и разпоредби за морските инспекции.
	За изключителната икономическа зона на Руската федерация" (1998).	

Турция		Наредба за определяне на престъпления по отношение на глобите, които се налагат на кораби и други морски плавателни съдове и методите за налагане на глоби и използване на постъпленията
		Наредба за контрол замърсяването на водите
Украйна	Кодекс за водите на Украйна, ревизиран 2000	Правила за опазване на вътрешните териториални води и изключителната (икономическа) зона от замърсяване. 2002

Таблица ША.5. Приемни съоръжения за отпадъци в крайбрежната черноморска зона

Страна	Общ капацитет	Необходим капацитет	Необходими инвестиции
България	Няма		
Грузия	Няма		500 000 щ.д.
Румъния	12 ха постоянно сметище за пристанищни отпадъци		
Руска федерация	Общият капацитет е неизвестен, но отпадъците се приемат без ограничения в зависимост от нуждите на корабите	Няма информация	Няма информация
Турция	Няма		
Украйна	Общият капацитет е неизвестен, но отпадъците се приемат без ограничения в зависимост от нуждите на корабите. Инсинератори за отпадъци в: Пристанище Одеса Пристанище Керч Пристанище Измаил	150 kg/h 50 kg/h 65 kg/h	

Таблица ША.6. Пристанищни приемни съоръжения за нефт в черноморската крайбрежна зона

Страна	Име и местонахождение	Капацитет. м ³ на ден	Финансираща институция/донор	Необходим капацитет
България				
Грузия		30000	Терминал	
Румъния				
Руска федерация		82 000	Пристанищни власти, Корабни компании	Достатъчен капацитет
Турция				
Украйна.	Морски терминал за нефт. Пристанище Южний	9.000.000	Държавен бюджет, Фирма Украйна	

Таблица ША.7 Пристанищни приемни съоръжения за химикали в черноморската крайбрежна зона

Страна	Общ капацитет	Финансираща институция/донор
България	Няма	
Грузия	Няма	
Румъния	Натриев хидроксид гранули-10 тона Метанол- 9000 тона Октанол ТХЕ-Трихлоретил-С ₂ С ₂ Л ₃ Н. ПХЕ-Перхларетил Тетрахлор С-СС ₄	Правителството: Петролен терминал Констанца
Руска федерация	Няма приемни съоръжения за химикали.	
Турция		
Украйна	Пропан-бутан СС ₄ Толуен Ацетилова киселина Стирол NH ₃	Одеса, Иличовск, Керч,Рени Иличовск Иличовск Южний

Таблица III.8. Биомаса на екзотичните видове (Румъния. Руска федерация), g/m²

Страна	Екзотичен вид	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Румъния	Mnemiopsis Leidyi	0.546	0.503	1.163	Няма данни	Драстично намаляване	
Румъния	Beroe ovata		Идентифициран	Няма статистика	Няма статистика	Няма статистика	
Руска федерация	Mnemiopsis Leidyi			252.1	21.0	144.5	106.3
Руска федерация	Beroe Ovara				31.0	175.9	109.0

Таблица III.9. Основни закони и наредби за операции по дъмпинг в черноморските страни

Страна	Основни законодателни актове за операции по дъмпинг
България	Да, от националното законодателство. Няколко закона третираат тази материя.
Грузия	Грузински закон за водите, Грузински закон за опазване на околната среда
Румъния	Закон за опазване на околната среда 137/1995, Закон за водите 107/ 1996 и Закон за управление на отпадъците 426/2000.
Руска федерация	Федералният закон "Вътрешни морски води, териториално море и прилежаща зона "(1998) налага тотална забрана за дъмпинг на отпадъци и други материали и на заустването на опасни вещества във вътрешните морски води и териториалното море (член 37).
Турция	Според Наредбата за контрол на твърдите отпадъци, публикувана в Официален вестник No 20814 с дата 14 март 1991 г., е забранено да се изхвърлят битови отпадъци директно или индиректно в приемните райони по опасен за околната среда начин, без защита на водните запаси, почви, въздух и природни ресурси.
Украйна	Правила за опазване на вътрешните води, териториалното море и изключителната икономическа зона от замърсяване, 2002

Таблица III. 10. Битови отпадъци, генерирани в крайбрежната зона на Черно море, хиляди тона

Страна	1996	1997	1998	1999	2000	2005
България						
Грузия						
Румъния	114	117	118	129	124	
Руска федерация					2.5 хил.м ³	
Турция					202	
Украйна						

Таблица III A. 11. Основни законодателни и регулаторни инструменти за управление на твърдите отпадъци в черноморските страни

Страна	Законодателен акт	Описание
България	Закон за управление на твърдите отпадъци (в Народното събрание)	Съдържа набор от правила и разпоредби за контролиране на емисиите
Грузия	Закон за водите, Закон за опазване на околната среда, Закон за морските области	Регулират управлението на отпадъците в зоната на Грузия
Румъния	Закон за управление на отпадъците № 426/2001	Съгласно този закон трябва да се изготви Национален план за управление на отпадъците, който да се одобри от правителството до юли 2002 г. Планът се базира на местните планове за всяка област.
Румъния	Закон за управление на промишлените отпадъци за рециклиране 465/2001	
Румъния	Трансграничен контрол на опасните отпадъци – Закон 6/1991 за ратификацията на Базелската конвенция;	
Румъния	Правителствена заповед No. 155/1999 за приемане на Европейския каталог на отпадъците;	
Румъния	Правителствена заповед No.437/1992 за разрешените за внос отпадъци;	Проект на Правителствена заповед за транспорта на отпадъци, (транспонираща правило 253/93 на ЕС), разработва се
Румъния	Правителствена заповед No.662/2001 за управление на отработени масла;	Правителствена заповед за опаковки на опасни отпадъци – разработва се

Румъния	Правителствена заповед No. 173/2000 за управление на ПХБ/ПХТ съединения	Правителствена заповед за изгаряне на отпадъци – разработва се
Румъния	Спешна правителствена заповед No. 200/2000 за етикетиране на опасните вещества.	Правителствена заповед съхраняване на отпадъци – разработва се
Турция	Наредба за контрола на твърдите отпадъци	Определя принципите на транспорт, възстановяване, рециклиране, минимизиране и обезвреждане на битовите отпадъци. С тази наредба се определят и фиксират задълженията на производителите, общините и други правителствени/корпоративни органи.
Украйна	Правила за опазване на морската околна среда от замърсяване и отпадъци, 2002	

Таблица ША.12. Драгажен материал, изхвърлен в Черно море между 1996-2000. хил. m³

Страна	1996	1997	1998	1999	2000	2001
България						
Грузия						
Румъния	148	123	26	23	138	161
Руска федерация	325	325	325	525	Няма инф.	
Турция						
Украйна	1000	1080	2580	1900	2650	2120

Таблица ША.12а. Места за дъмпинг в Черно море

Страна	Наименование и координати на мястото	Среден обем на изхвърления драгажен материал хил.m ³ / година	Вид на изхвърления драгажен материал
Румъния	Констанца Южно пристанище	85	Пристанищни седименти
Румъния	Изкуствен остров в пристанище Констанца	100	Пристанищни седименти

Страна	Наименование и координати на мястото	Среден обем на изхвърления драгажен материал хил.м3 / година	Вид на изхвърления драгажен материал
Руска федерация	44° 37' 37° 54' Новоросийск	435 *	Пристанищни седименти
Руска федерация	43° 58' 39° 03' Туапсе	90*	Пристанищни седименти
Украйна	Пристанище Одеса 46°24'00'' N 31°00'00'' E	129.5**	Пристанищни седименти
Украйна	Делта на Дунав 45°29'15'' N 29°48'03''		Пристанищни седименти
Украйна	Пристанище Южний 46°25'23'' N 31°01'30'' E	1287.4**	Пристанищни седименти
Украйна	Иличовск търговско пристанище 44°01'00'' N 35°24'12'' E	106.17**	Пристанищни седименти
Украйна	Керч търговско пристанище 44°51'00'' N 36°24'00'' E	496.93**	Пристанищни седименти
Украйна	Феодосия търговско пристанище 45°01'36 N 35°24'12'' E		Пристанищни седименти
Украйна	Севастопол 44°32'00'' N 33°05'00'' E		Пристанищни седименти
	* данни в хил. т. за 1999 ** данни за 2001		

Таблица ША.13 . Брой (n) и обем (t) на нефтените разливи в периода 1996-2001 г. в Черно море

Общо	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	n	t	n	T	n	t	n	t	n	t	n	t
България	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Грузия												
Румъния	6	18	17	40	11	32	19	56	17	42	6	9
Руска федерация	5	15.3	6	176.1	5	13.4	4	4.9	3	29.8		
Турция	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Украйна	4	6.0	6	50.7	6	8.1	8	4.3	9	9.1	19	3.5

Общо	15	42	29	267.7	22	57.1	31	73.3	54	88.1	19	3.5
Общо	N 170											
Общо	537.7											

Таблица ША.14. Офшорни инсталации в Румъния

Видове офшорни инсталации	Местоположение на офшорните инсталации	Екологични заплахи от офшорните инсталации	Количество на заустваните течни отпадъци	Количество на изхвърлените твърди отпадъци	Капацитет за реакция в аварийни ситуации	Надеждност на комуникационните системи
Основна сонда	100 km N-E от Констанца	Увреждане на нефтопровода	Води, зауствани в морето след сепариране и пречистване $Q_{ср}=328500$ $m^3/год$		Добър	Много висока
Пробивна сонда	100 km N-E от Констанца	Взрив		Отломки $Q=1440$ $m^3/2000$ Калта от сондирането се рекуперира	Добър	Много висока
Всички сонди			Канализационни води, зауствани след пречистване $Q_{ср}=22320$ $m^3/год$			

Таблица ША.15. Основни закони и наредби за управление на отпадъците в черноморските страни

Страна	Закони и наредби
България	Съответното законодателство на ЕС.
Грузия	Закон за водите. Закон за опазване на околната среда, Закон за морските области
Румъния	Закон за управление на отпадъците № 426/2001, наказания и санкции;
Румъния	Закон за управление на промишлените отпадъци за рециклиране 465/2001;
Румъния	Трансграничен контрол на опасните отпадъци – Закон 6/1991 за ратификацията на Базелската конвенция;
Румъния	Правителствена заповед No. 155/1999 за приемане на Европейския каталог на отпадъците;
Румъния	Правителствена заповед No.437/1992 за разрешените за внос отпадъци;
Румъния	Правителствена заповед No.662/2001 за управление на отработени масла, Правителствена заповед No. 173/2000 за управление на ПХБ/ПХТ съединения
Румъния	Спешна правителствена заповед No. 200/2000 за етикетиране на опасните вещества.
Руска федерация	Федерален закон "Отпадъци от производство и консумация " 1998
Турция	Наредба за контрола на твърдите отпадъци (в сила от 14.03.1991)
	Наредба за контрола на опасните отпадъци (в сила от 27.08.1995)
Турция	Наредба за контрола на болничните отпадъци (в сила от 20.05.1993)
Украйна	Закон на Украйна "За отпадъците". 1998, който регулира управлението на твърдите отпадъци

Таблица ША. 16. Национални агенции, участващи в помощни и спасителни операции в черноморските страни.

Страна	Агенции, участващи в помощни и спасителни операции
България	Морска администрация.

Страна	Агенции, участващи в помощни и спасителни операции
България	Гражданска защита.
България	Пристанищна администрация.
България	Регионални органи на Министерството на околната среда и водите
България	Полиция.
Грузия	Няма отговор
Румъния	Кабинет на началника на пристанището (контрол и санкции) от Инспекцията по гражданско плаване
Румъния	Морски операции (командир на мястото) и Морска помощна и спасителна група (интервенции в морето).
Румъния	В сътрудничество с Министерството на благоустройството, транспорта и жилищната политика
Румъния	Национална компания “Румънски води” Литорален клон Добруджа (Командир за крайбрежни и крайбрежни интервенции)
Румъния	Инспекция за опазване на околната среда (контрол и санкции). В сътрудничество с Министерството на водите и опазването на околната среда;
Румъния	Отряд за гражданска защита (заместник-координатор) преди подчинен на Министерството на вътрешните работи, сега на Министерството на публичната администрация;
Румъния	Гранична полиция, Флот (наблюдения, контрол), подчинени на Министерството на вътрешните работи и съответно на Министерството на националната отбрана;
Румъния	Префекти на области (генерален координатор) подчинен и на Министерството на публичната администрация.
Руска федерация	Министерството на извънредните ситуации (на сушата)
Руска федерация	Държавна морска администрация за помощ и спасяване (в морето)
Руска федерация	Министерство на природните ресурси
Турция	Министерството на околната среда
Турция	Подсекретариат по морските въпроси
Турция	Отряд на турските крайбрежни гардове
Турция	Генерална дирекция за крайбрежна безопасност и помощ на кораби
Турция	Национален командир на място: Управители на провинции във всеки град на Черно море
Турция	Подсекретариат на митниците
Украйна	Министерство на извънредните ситуации и защита на населението от последствията от аварията в Чернобил
Украйна	Министерство на околната среда и природните ресурси
Украйна	Местните власти

Апнех IIIВ. Политически действия: Управление на живите ресурси

Таблица IIIВ.1. Основи институции, отговорни за рибарството и другите живи морски ресурси в черноморските страни

Страна	Институция	
България	Министърът на земеделието и горите, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА)	Научно-техническият съвет по рибарство и аквакултури (НТСРА) приема национална програма по рибарство и аквакултури по възлагане от Министерството на земеделието и горите, Министерството на транспорта и комуникациите и Министерството на околната среда и водите. НТСРА предлага на Министерството на земеделието и горите определянето на квоти за улов на различните видове риби и други живи морски ресурси.
Грузия	Министерство на околната среда и опазването на природните ресурси	В тази област съществуват силни междусекторни връзки. В съответствие с член 61 на споменатия закон е създаден Междуведомствен научен експертен съвет, който включва представители на различни министерства, научни институции и НПО. Този съвет определя на научна основа всички правила за риболова и установява годишните квоти за различните видове риби, обект на стопански риболов. Министерството на околната среда и опазването на природните ресурси е оторизирано да издава разрешителни за риболов в рамките на определените квоти.
Румъния	Министерство на земеделието, храните и горите чрез публичния орган за земеделие, храни и лесовъдство – Национална компания за администриране на рибния фонд; Министерство на водите и опазването на околната среда чрез централния публичен орган за опазване	Това са организациите, които отговарят за управление на рибарските дейности. Връзката между органа по рибарство и органа по опазване на околната среда е институционализирана само в случая с биосферния резерват “Делтата на Дунав”. За останалите области тази връзка трябва да се определи от специални структури.

	на околната среда	
Руска федерация	Държавният комитет по рибарство на Руската федерация отговаря за управлението на рибарските дейности.	Неговите функции са мониторинг на морските биологични ресурси, установяване на норми за тяхното ползване, опазване и съхранение, оценка на състоянието на хабитатите, регулиране на рибарските дейности, включително международните аспекти на проблема
	Федералната гранична служба на Руската федерация	Също участва в опазването на биологичните ресурси в района Азовско-Черно море, в предотвратяването и борбата с браконьерството.
	Министерство на природните ресурси (МПР) на Руската федерация	МПР контролира състоянието на околната среда, изготвя експертизи/оценка на въздействието върху околната среда, одобрява определянето на норми използване на биологични ресурси (общ разрешен улов - ОРУ).
	Научно-изследователски институт по проблемите на рибарството в Азовско море	Подчинен на Държавния комитет по рибарство, провежда мониторинг на морските биологични ресурси и околната среда, определя разрешения улов в басейните на Азовско и Черно море
Турция	Министерство на земеделието и селските въпроси (МЗСВ)	Основната държавна организация отговорна в лицето на четири Генерални дирекции за администрирането, регулиране, опазване, насърчаване и техническа помощ за рибарството (включително аквакултурите). Законът за рибарството възлага основната отговорност за рибарството на МЗСВ. Голяма част от изготвеното през 1980те г. законодателство се занимава с въпроси на опазването и съхранението на този ресурс. То включва закони за опазване на околната среда, национални паркове и опазване на културното и природно богатство, което може да наложи известни ограничения върху рибарски и аквакултурни дейности.
Украйна	Държавен отдел по рибарство в Министерството на селскостопанската политика	Съществува секторна връзка с Министерството на околната среда

Таблица ШВ.2 Основни законодателни и регулаторни инструменти по екологичните аспекти на управлението на рибарството

Страна	Закон	Статут на прилагане
България	Нов Закон за рибарството и аквакултурите (11.04.2001)	Този закон, приет от Българския парламент, урежда взаимоотношенията, свързани с организацията, управлението, използването и опазването на рибните ресурси в България, търговията с риба и други живи морски ресурси – член 1. Законът е хармонизиран с европейския регламент за риби и аквакултури. В края на въпросния акт Българският парламент дава допълнителни норми, които обясняват някои определения като “устойчиво рибарство”, “устойчиво развитие”, “рибна популация”, “случаен улов” и др.
Грузия	Закон за животинското царство	Този закон определя всички правила и норми за рибарството, включително период, количество, годишни квоти, риболовни приспособления, забрани
Румъния	Закон за създаване на биосферен резерват "Делтата на Дунав" No. 82/20.11.1993;	Влезният в сила законодателен акт създава рамката за прилагането на общите мерки за устойчиво управление на живите ресурси в съответствие с регулациите на ЕС. Необходими са някои специфични наредби, особено за морската околна среда, като тези за опазването на морските ресурси и хабитати.
Румъния	Закон за опазване на околната среда No. 137/1995;	
Румъния	Спешна заповед за режима на защитените природни територии, опазването на естествените хабитати, дивата флора и фауна	
Румъния	Закон за рибарството и аквакултурите No. 192/2001	
Румъния	Годишни заповеди за забрана на риболова	
Руска федерация	Президентски указ “ Относно мерките за гарантиране опазването на морските биологични ресурси и държавния контрол в тази област”, приет през август 1997 г.	Тези документи не са пряко свързани със СПДЧМ, но техните разпоредби напълно съответстват на принципите на СПДЧМ и служат като добра основа за устойчиво развитие на рибарството.

Руска федерация	Федерален закон "Вътрешни морски води, териториални води и прилежащата зона на Руската федерация", приет през юни 1998 г.	
Руска федерация	В периода 1997-2001 г. е изготвен Федерален закон за опазване на есетрите, като последната му версия е разгледана през юли 2001 г.	
Турция	Закон за рибарството No: 1380, приет през 1971 г.	Всички дейности, свързани с рибарството и аквакултурите, се основават на тези законодателни актове
Турция	Законът за рибарството No: 1380 от 1971 г. е изменен със Закон 3244 от 1986 г.	
Украйна	Закон на Украйна "Относно лицензиране на определени видове икономически дейности". Той определя, че риболовът във водите на Украйна се осъществява на базата на специални разрешителни (лицензи)	Ефективността на законодателството е задоволителна
Украйна	Временни процедури за рибовъдни ферми и рибарство, приети с Декрет No 1192 на Кабинета на министрите на 29 септември 1996 г.	
Украйна	Инструкция за прилагане на заповед за специалното ползване на живите морски организми No 34/13 (Съвместна заповед на Министерството на околната среда и ядрената безопасност и на Държавния комитет по рибарство) от 10.02.2000 г.	
Украйна	Наредби за рибарството в черноморския басейн (Заповед на Държавния комитет по рибарство на Украйна от 08.12.98 г. No 164)	

Апнех ШВ.3 Годишен улов в Черно море, докладван от Договарящите се страни. 1996-2000 г. (по видове риби)

Страна	Улов на риба (тон/год)	1996	1997	1998	1999	2000
България	Хамсия	23	44	48	210	Няма данни
България	Цаца	3535	3646	3275	5800	
България	Калкан	62	60	64	54	
България	Карагьоз	233	165	171	73	
България	Лихнус	477	424	381	437	
България	Платерина	26	28	11	14	
България	Сем. Кефалови	3	2	2	2	
България	Морско куче	64	40	28	25	
България	Зарган	2	2	4	4	
България	Морски охлюви	3260	4900	4300	3800	
България	Decapods nei	1	3	2	2	
България	Marine fish nei	49	51	107	231	
България	Лефер	10	12	10	8	
България	Средиземноморски сафрид	68	36	40	195	
България	Паламуд	33	16	51	20	
България	Общо	7848	9429	8494	10875	
Грузия	Хамсия европейско	6000	6500	6700	7000	
Грузия	Цаца					
Грузия	Меджид					
Грузия	Сем. Кефалови					
Грузия	Морско куче					
Грузия	Общо	6000	6500	6700	7000	8000
Румъния	Хамсия (Engraulis encrasicolus)	140	45	146	155	204
Румъния	Цаца (Sprattus sprattus)	201	3318	3293	1933	1803
Румъния	Меджид (Merlangius merlangus euxinus)	389	441	640	272	275

Страна	Улов на риба (тон/год)	1996	1997	1998	1999	2000
Румъния	Калкан (<i>Psetta maеotica</i>)	4	1	-	2	2
Румъния	Барбуня(<i>Mullus barbatus ponticus</i>) barabulia	1	3	3	1	2
Румъния	Лефер (<i>Pomatomus saltatrix</i>)	-	-	12	3	4
Румъния	Сафрид (<i>Trachurus mediterraneus ponticus</i>) stavrida	10	1	15	3	8
Румъния	Есетри (<i>Acipenseridae</i>)	2	2	6	1	1
Румъния Seledka	Харип (<i>Alosa caspia nordmanni</i>)	111	43	111	60	76
Румъния	Карагъоз (<i>Alosa pontica pontica</i>)	-	2	68	4	5
Румъния	Морски език (<i>Solea nasuta</i>)	-	-	4	5	6
Румъния Vuchki	Лихнус (<i>Gobiidae</i>)	10	2	6	30	42
Румъния	Трицона (<i>Clupeonella cultriventris</i>)	3	2	52	4	5
Румъния	Сребърка (<i>Atherina boyeri</i>)	3	10	73	33	42
Румъния	Други	8	2	2	1	1
Румъния	Общо	2682	3872	4431	2507	2476
Руска федерация	Цаца	1320	706	1243	4341	5543
Руска федерация	Меджид	11	3	118	123	341
Руска федерация	Калкан	17	11	14	15	4
Руска федерация	Морско куче	15	9	4	8	12
Руска федерация	Скатове	21	16	17	26	13
Руска федерация	Барбуня	67	67	118	86	126
Руска федерация	Черноморски сафрид	0	0	2	2	2

Страна	Улов на риба (тон/год)	1996	1997	1998	1999	2000
Руска федерация	Кефалови	1	0	0	35	26
Руска федерация	Писия	0	0	0	0	0
Руска федерация	Други	22	1	4	0	9
Руска федерация	Общо	1474	813	1520	4636	6157
Турция	Хамсия	273239	213780	195996	310801	
Турция	Сафрид	11382	8084	6534	5412	
Турция	Меджид	20236	12725	11863	12459	
Турция	Паламуд	6523	3808	20480	15233	
Турция	Калкан	1924	911	1468	1804	
Турция	Барбуня	2249	1173	1423	1853	
Турция	Кефалови	12901	8680	8198	9887	
Турция	Лефер	2207	1615	1636	1602	
Турция	Скумрия	1045	2203	2376	422	
Турция	Общо	331706	252979	249974	359473	
Украйна	Сафрид	-	5	0	1	1
Украйна	Сребърка	218	367	308	219	289
Украйна	Други рибни видове	2	0	-	3	-
Украйна	Цаца	20720	20208	30282	30661	33021
Украйна	Philophora	820	-	4**	3**	-
Украйна	Карапа	376	476	369	615	913
Украйна	Попчета	46	73	28	45	63
Украйна	Калкан	39	42	44	91	87
Украйна	Платерина	3	0	2	9	19
Украйна	Меджид	3	29	55	18	19
Украйна	Haarder	8	118	63	15	18
Украйна	Миди	74	159	159	162	114
Украйна	Писия	0	2	2	2	2
Украйна	Карагъоз	5	9	6	3	-
Украйна	Черноморски сафрид	1	-	-	-	-
Украйна	Хамсия	-	0	3	1	0
Украйна	Барбуня	...	18	26	26	7
Украйна	Зарган	-	-	0	-	-
Украйна	Хамсия	596	596	1039	784	3095
Украйна	Морско куче	44	20	38	100	72
Украйна	Ватус	17	10	24	31	27
Украйна	Скариди	-	-	-	1	1
Украйна	Общо живи морски организми	25275	29231	34785	32789	37752

Страна	Улов на риба (тон/год)	1996	1997	1998	1999	2000
Украйна	Общ улов на риба	24005	28596	34253	32011	36724

Таблица ПИВ.4. Общ улов на риба в Черно море, тона

	1996	1997	1998	1999	2000
България	7848	9429	8494	10875	10875*
Грузия	6000	6500	6700	7000	8000
Румъния	2682	3872	4431	2507	2476
Руска федерация	1474	813	1520	4636	6157
Турция	331706	252979	249974	359473	359473
Украйна	24005	28596	34253	32011	36724
Общо	373715	302189	305372	416502	423705

- няма данни за 2000 г., взети са данните за предходните години

Таблица ШВ.5. Места за размножаване и отглеждане на малките с регионално значение в Черно море

Страна		Причина за консервационните мерки
България	Пясъчен бряг “Кокетрис”, черноморско крайбрежие.	Най-голямото биоразнообразие в мекото сублиторално дъно по българското черноморско крайбрежие
България	Резерват “Калиакра”	Богато биоразнообразие и хабитат на тюлена монах (<i>Monachus monachus</i>) – най-застрашеният от изчезване морски бозайник
Грузия	Регион Поти-Очамчире в черноморския шелф – има есетрова екосистема.	Тази екосистема е основният регион на улов на хамсия през зимния период.
	Региони Супса, Батуми и Гонио.	
Румъния	Биосферен резерват “Делтата на Дунав” – морската зона;	Традиционна зона за хвърляне на хайвер и хранене на трансгранични видове, както и път за придвижване на проходните риби (есетри, карагъоз).
Румъния	Морски резерват 2 Май – Вама Вече.	Област с богато разнообразие на биотопи и биоценози, разположена на миграционните пътища на основните пелагични и бентосни риби и морски бозайници.
Руска федерация	Най-важната част от черноморски шелф за руския рибарски сектор се намира между пролива Керч и Адлер (устието на река Псу), площ около 4.2 хил. кв. km;	В тези области се наблюдава най-гъстата акумулация на видове риби със стопанско значение: хамсия, цаца, меджид, барбуня, морско куче, скатове, калкан, карагъоз и някои други.
Руска федерация	Регион Керч-Таман – с ширина от 20 до 50 km;	
Руска федерация	В Кавказкия регион – от 2 km край Адлер до 18 km край Сочи.	

Турция	Няма налична информация	
Украйна	Устие на Дунав	Размножаване на есетрови и Clupeidae
Украйна	Устие на Днестър, Днепър и Буг.	
Украйна	Естуар Днепър-Буг (фуражна зона).	
Украйна	Черноморски резерват Сиваш	
Украйна	Поле на Зернов Phyllophora	
Украйна	Северозападната част на Черно море.	

Annex III.6 Крайбрежни лагуни и места за размножаване, предвидени за възстановяване през 2001-2005 г.

Страна	Лагуни и места за размножаване, предвидени за възстановяване
България	Проект за опазване на район от около 6 500 ха по северната част на българския черноморски бряг чрез така наречените “студени мини” - защита срещу нелегалното използване на дънни тралове, които разрушават местата за размножаване и отглеждане на малките, основно за лихнус и калкан.
Грузия	Поти – Очамчири
Румъния	Дунавски биосферен биологичен резерват и морски резерват 2 Май – Вама Вече
Руска федерация	Руското правителство и Държавната дума изготвят нов закон за опазване на есетрите, който предвижда мерки за опазване на тези области.
Турция	Няма налична информация
Украйна	По време на размножителния период не се разрешават риболовни дейности в местата за размножаване.

Таблица III.7 Ограничение за размерите и консервационен статут на видовете риби със стопанско значение

Вид	Минимална дължина за улов (см)						
	Country	България	Грузия	Румъния	Руска федерация	Турция	Украйна
Хамсия				Хамсия	6.5	9	
Калкан					35	40	
Кефал					8.5	13	
Скумрия						18	
Паламуд						25	
Есетрови					Пълна забрана	Пълна забрана	Пълна забрана
Сафрид				Сафрид	10		
Морско куче				Морско куче	85		

Таблица III.8. Стандарти за качество за вещества, използвани с селското стопанство, Турция

Съединение	Активна концентрация/време
Меден сулфат	500 ppm/1 min
Формалин (=37% формалдехид)	150-200 ppm/1h
Malchite green	1-2 ppm/1 h или 67 ppm/1 min
Окситетрациклин	75 ppm/kg риба/ден
Бензалкониум Cl-	1-4 ppm/1 h

Калиев перманганат	5 ppm/1 h или 500 ppm/5 min
Натриев хипохлорит	1-2%/20 min
Фуразолидон	50 мг/kg риба/ден

Таблица ШВ.9. Пускане на млади риби със стопанско значение в естествените води на басейните на Азовско и Черно море

(Предприятия в Руската федерация)

Видови риби	1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Есетра	15.8	1.0-19.2	14.0	1.0-2.6	14.6	1.6-2.9	19.6	2.0-2.7	14.1	2.0-2.6	17.4	1.0-3.1	19.4	1.2-4.9
Пъструга	15.3	1.6-14.2	14.3	1.0-1.7	14.2	1.1-1.7	12.0	1.7-18	17.8	1.5-1.8	13.0	0.2-2.0	7.6	2.1-3.7
Голяма есетра	-	-	0.2	1.0	0.13	3.1	0.2	4.5	0.59	3.7-7.7	-	-	0.13	7.0
Костур	260.3	0.6-4.0	222.4	0.6-1.8	314.4	0.5-2.2	13.5	0.8-5.8	320.6	0.3-0.6	351.6	0.5	387.3	0.5
Спарид	257.9	0.3-0.5	160.0	0.3-0.6	248.4	0.3	302.7	0.3-0.4	332.9	0.3	338.1	0.3	288.7	0.3
Бабушка	2792.4	0.4-0.5	2852.6	0.3-1.2	2924.8	0.3	2748.4	0.3-5.8	2869.2	0.3	3002.3	0.3	2880.7	0.3
Vimba	7.8	0.2-1.0	1.6	0.3-1.0	0.5	0.2	5.1	0.2-1.1	0.35	0.2	8.4	0.3	9.7	0.3
Shemaya	0.05	0.2	0.22	0.13	0.34	0.3	0.1	0.1	0.11	0.6	0.22	0.3	-	-
Шаран	0.4	2.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Растителноядни видове	0.14	223.0	0.51	0.5-235.0	0.65	80.0-148.6	1.53	116-270	46.5	11.0-142.5	80.2	25.3-139.0		
Кефал	-	-	-	-	-	-	-	-	2.6	2.2	-	-	-	-
Други	-	-	12.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чига	-	-	-	-	-	-	0.1	3.3	0.16	6.9	0.013	6.7	0.35	
Polyodon	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.011	4.0	-	-
Общо	3350.1		3533.4		3518.0		3103.2		3605.0		3811.2		3594.3	

Забележка: 1 – количество, милиона екземпляра; 2 – средно тегла на рибите, пуснати от различните рибарници (г)

ШВ.10. Запаси, Общ допустим улов (ОДУ) на основните видове със стопанско значение в басейните на Азовско и Черно море, хил. т.

Видове риби	1996				1997				1998			
	Запаси I	ОДУ II	Улов III	Включително РФ IV	Запаси	ОДУ	Улов	Включително РФ	Запаси	ОДУ	Улов	Включително РФ
Азовско море, Морски видове риби												
Азовска хамсия	61.0	10.0	4.66	0.93	65.0	10.0	10.0	3.3	68.0	10.0	5.4	1.3
Щаца	150.0	15.0	1.44	0.37	75.0	15.0	1.0	0.1	95.0	15.0	3.6	1.0
Кефал	-	5.0	1.2	0.2	30.0	5.0	3.3	0.7	42.8	8.7	4.9	1.3
Лихнус	1.45	-	0.02	-	0.8	-	0.016	-	3.56	-	0.26	0.001
Азовски калкан	0.78	0.07	0.14	0.03	0.56	0.07	0.074	0.033	0.93	0.07	0.054	0.02
Други	-	1.00	-	0.02	-	-	0.4	-	-	-	0.53	0.49
Азовски море, Мигриращи и полумигриращи видове риби												
Есетрови	5.75	1.50	0.60	0.44	5.12	1.50	0.62	0.44	3.27	0.90	0.40	0.28
Костур	16.3	3.3	3.1	2.6	18.7	3.8	3.3	2.7	20.6	3.8	3.2	2.4
Спарид	3.5	1.2	0.8	0.8	1.1	0.75	0.7	0.7	3.2	0.89	0.86	0.84
Бабушка	2.1	0.2	0.244	0.243	1.1	0.3+0.3	0.595	0.595	1.9	0.5	0.092	0.091
Черно море												
Щаца	150.0	10.00	22.23	1.32	205.0	10.0	20.999	0.706	150.0	10.0	31.549	1.243
Меджид	8.0	0.50	0.24	0.011	9.0	0.5	0.09	0.003	5.6	0.5	0.226	0.118
Черноморски калкан	1.75	0.10	0.056	0.017	1.13	0.1	0.052	0.011	1.35	0.1	0.058	0.014
Морско куче	20.0	0.7	0.13	0.015	5.8	0.7	0.031	0.009	20.0	0.7	0.592	0.004
Скатове	2.0	0.1	0.038	0.021	0.77	0.1	0.026	0.016	1.0	0.1	0.041	0.017
Барбуна	0.54	0.1	0.067	0.067	0.60	0.1	0.099	0.067	0.90	0.1	0.156	0.118
Сафрид	0.097	-	-	-	0.19	0.005	0.022	0.00	0.42	0.005	0.015	0.002
Азовско-черноморски кефалови	-	-	-	0.001	-	-	-	-	-	-	-	-
Писия	0.45	-	-	-	0.60	-	-	-	0.60	-	-	-
Други	-	1.00	-	0.022	-	-	-	0.001	-	0.1	0.004	0.004

Забележка: в колони I, II, IV (Черно море) данните са за руската част от водните обекти, данните за Общността на независимите държави (ОНД) са посочени в колона III.

Таблица ШВ.10 (продължение)

Видове риби	1999				2000				2001			
	Запаси	ОДУ	Улов	Включително РФ	Запаси	ОДУ	Улов	Включително РФ	Запаси	ОДУ	Улов	Включително РФ
Азовски море, Морски видове риби												
Азовска хамсия	47.0	5.0	2.94	2.28	65.0	25.0	12.9	4.22	90.0	23.5	15.2	7.30
Трициона	90.0	15.0	12.27	2.28	125.0	4.0	12.0	4.9	160.0	40.0	25.5	9.68
Кефал	28.5	10.0	7.5	2.3	28.0	8.0	7.8	2.4	25.0	6.5	3.6	1.3
Лихнус	2.0	-	0.56	-	5.0	0.05	0.747	0.001	26.0	0.05	-	0.007
Азовски калкан	0.7	0.05	-	0.016	1.3	0.05	0.071	0.027	1.0	0.05	-	0.014
Други	-	-	0.08	0.02	-	-	0.07	0.05	-	-	-	0.085
Азовски море, Мигриращи и полумигриращи видове риби												
Есетрови	2.10	0.30	0.22	0.17	1.41	0.15	0.07	0.05	0.66	0.15	0.022	0.018
Костур	27.9	3.8	2.7	1.9	31.6	4.0	3.3	2.3	31.3	5.8	3.5	1.9
Спарид	1.9	0.6	0.35	0.7	1.7	0.6	0.4	0.6	0.76	0.4	0.16	0.16
Бабушка	1.5	0.4	0.167	0.167	2.6	0.5	0.408	0.408	2.2	0.4	0.255	0.255
Черно море												
Цаца	150.0	50.0	33.623	4.341	150.0	10.0	38.198	5.543	170.0	40.0	-	11.12
Меджид	6.0	1.2	0.182	0.123	9.0	2.0	0.361	0.341	7.0	2.0	-	0.545
Черноморски калкан	1.4	0.1	0.095	0.015	1.0	0.1	0.095	0.004	1.0	0.1	-	0.012
Морско куче	0.65	0.7	0.12	0.008	10.0	0.7	0.104	0.012	10.0	0.7	-	0.032
Скагове	0.8	0.1	0.057	0.026	0.8	0.1	0.040	0.013	0.8	0.1	-	0.024
Барбуња	1.2	0.02	0.124	0.086	1.2	0.2	0.141	0.126	0.96	0.2	-	0.118
Сафрид	0.4	0.005	0.003	0.002	0.5	0.006	0.038	0.002	2.3	0.006	-	0.006
Азовско-черноморски кефали	-	0.01	0.047	0.035	-	-	0.056	0.026	1.0	0.25	-	0.006
Писия	0.55	0.1	-	-	0.6	0.1	-	-	-	0.1	-	-
Други	-	-	-	-	-	-	-	0.09	-	-	-	0.15

Забележка: в колони I. II. IV IV (Черно море) данните са за руската част от водните обекти, данните за ОНД, резюмирани в колона III.

Таблица ШВ.11. Основни национални законодателни и регулаторни мерки за опазване и съхраняване на биологичното и ландшафтно разнообразие в черноморските страни

Страна	Закони	Наредби
България	Закон за защитените територии, 2001;	
България	Закон за опазване на биологичното разнообразие	
Грузия	Декрети на Парламента на Грузия:	
Грузия	“За конвенцията за опазване на Черно море от замърсяване”	
Грузия	“За Конвенцията за биоразнообразието”	
Грузия	За присъединяването към “Конвенцията за влажните зони с международно значение”	
Грузия	Закон “За системата от защитени територии”	
Грузия	Закон “Държавна екологична експертиза”	
Грузия	Закон “За опазване на околната среда”	
Грузия	Закон “Създаване и управление на защитените територии в Колхетия”	
Румъния	Закон за опазване на околната среда (107/1996)	
Румъния	Закон 5/2000 за териториалното планиране	
Румъния	Закон 192/2001 за рибните ресурси и аквакултури	
Румъния	Заповед 125/1996 на министъра на водите и опазването на околната среда относно процедурата регулиране на икономическите и социални дейности, които въздействат върху околната среда.	
Румъния	Заповед 699/1999 на министъра на водите и опазването на околната среда относно одобряване на процедурите и компетенциите за издаване на разрешителни и	

	оторизации за управление на водите.	
Руска федерация	Закон за специално защитените природни територии, 1995.	35 закона, 3 декрета със статут на закон, 23 наредби, 10 циркуляра (окръжни)
Руска федерация	Закон за фауната, 1995	
Руска федерация	Кодекс за горите на Руската федерация, 1997	
Руска федерация	Списък на специално защитените природни територии, 1996	
Руска федерация	Укрепване опазването на фауната и нейните хабитати в горските области на Руската федерация, 1997	
Руска федерация	Плащането и неговите ограничения при ползване на ресурси на фауната, 1997	
Турция	Закон за околната среда	
Турция	Закон за опазване на културното и природно наследство	
Турция	Закон за националните паркове 1983	
Турция	Закон за лова, приет през 1937	
Украйна	Закон за фауната и флората	
Украйна	Закон за опазване на околната среда	Различни наредби и правила по консервационни въпроси
Украйна	Закон за Държавната програма за създаване на национална екологична мрежа, 21.09.2000	
Украйна	Закон за Държавната програма за развитие на защитените територии, 22.09.1994	

Таблица ШВ.12. Основни национални органи, които участват в опазването на биологичното и ландшафтно разнообразие

Страна	Институции	Отговорности
България	Министерство на околната среда и водите	Законодателство и контрол на защитени територии
България	Министерство на земеделието и горите	Управление на природни паркове
България	Национално управление по горите	Управление на гори и национални паркове на местно ниво
Грузия	Министерство на околната среда и регионалните му офиси	Прилагане на държавната политика, координация на дейностите и контрол на създаването, функционирането и управлението на защитени територии.
Грузия	Държавно управление за защитените територии, природните резервати и ловните резервати.	Управление на защитени територии
Грузия	Администрация за защитените територии	Местни органи за управление на защитените територии
Румъния	Министерство водите и опазването на околната среда.	
	Инспекция по опазване на околната среда Констанца.	Контрол
	Инспекция по опазване на околната среда Тулча.	Контрол
	Национална компания “Румънски води” - Дирекция по водите “Добруджа литорал”	Управление
	Биосферен резерват Делтата на Дунав - клон Тулча.	Консервация, управление
	Комисия за опазване на природните монументи към Румънската академия.	Контрол
Руска федерация	Министерство на природните ресурси	Политика, законодателство, управление на околната среда
	Отговорните правителствени агенции, дирекции на защитени територии	

Страна	Институции	Отговорности
	Отговорни управляващи власти за управление на защитени територии.	
Турция	Министерството на околната среда	Политика, планиране и координация а опазването на околната среда
	Министерство на горите	
	Министерство на земеделието и селскостопанските въпроси	
	ASPA	
Украйна	Министерството на околната среда и природните ресурси на Украйна и неговите регионални дирекции и регионални органи	Разработване на екологичната политика.
	Държавна администрация за развитие на националните паркове и защитените територии	
	Инспекция по околната среда за Черно море	Контрол и подзаконови актове
	Държавен комитет по рибарство	Квоти за риболов
	Инспекция по околната среда за Азовско море	Контрол и подзаконови актове
	Държавен комитет по горите	

Таблица ПВ.13. Черноморски съоръжения, в които се отглеждат морски бозайници в изкуствена среда (делфинариуми)

Страна	Местоположение на делфинариума	Принадлежност на делфинариума	Отглеждани делфини	Дейности на делфинариума
България	Варна	Неправителствена	Карибски делфини	Шоу
Грузия	Батуми	Изследователски институт по морска екология и рибарство	В момента няма китоподобни (изнесени са били в Малта)	В момента няма дейности, делфинариумът е затворен
Румъния	Констанца	Природонаучен музей	Черноморски делфини	Шоу, лекции, изследване в изкуствена среда
Русия	Анапа (Болшой Утриш)	Неправителствена	Черноморски делфини	Шоу, понякога спасителни операции
	Новорусийск (Малий Утриш)	Институт по екология и еволюция (Руска академия на науките)	Черноморски делфини (само през топлия сезон)	Изследване в изкуствена среда, описване на показателите на китоподобните
	Геленджик	Утришки делфинариум ООД	Черноморски делфини	Шоу, лекции, участник и спонсор на консервационни проекти
	Сочи	Утришки делфинариум ООД	Черноморски делфини	
Турция	Няма	Не	не	не
Украйна	Евпатория (вкл. Езеро Донузлав)	Назарет ООД	Черноморски делфини	Шоу, плуване с делфини, понякога спасителни операции

Севастопол (Залив Казачия)	Изследователски център “Държавен океанариум на Украйна” (Министерство на отбраната и национална академия на науките)	Черноморски делфини	Изследване в изкуствена среда, шоу, лекции, плуване с делфини, защитена природна област
Севастопол (Залив Артилерийски)	Биологична станция ООД	Черноморски делфини	Шоу, лекции, участие в програмата DOLPHIN
Ялта	Акуа-Студио ООД	Черноморски делфини	Шоу, лекции, участие в програмата DOLPHIN, плуване с делфини
Алуца (Партенит)	Акуа-Студио ООД	Черноморски делфини	
Феодосия (Курортное)	Карадагски природен резерват (Национална академия на науките)	Черноморски делфини	Изследване в изкуствена среда, шоу, лекции, плуване с делфини, природен резерват, спонсор на консервационни проекти

Таблица III. 13а. Брой на черноморските делфини (*Tursiops truncatus ponticus*), отглеждани в изкуствена среда в делфинариуми по черноморското крайбрежие

Страна	Местоположение на делфинариума	Брой	Забележки
България	Варна	Няма	Всички делфини са от Карибско море (Куба)
Грузия	Батуми	Няма	Делфините са изнесени в Малта
Румъния	Констанца	3	През декември 2001
Русия	Анапа (Болшой Утриш)	Няколко индивида	
	Новорусийск (Малий Утриш)	Няма	През май 2002 е нямало делфини, това е сезонен делфинариум
	Геленджик	Няколко	

	Сочи	Няколко	
Турция	няма	-	-
Украйна	Евпатория (вкл. Езеро Донузлав)	4	През март 2002
	Севастопол (Залив Казачия)	Няколко десетки животни	
	Севастопол (Залив Артилерийски)	3	През лятото на 2001
	Ялта	2	През март 2002
	Алуца (Партенит)	2	През март 2002
	Феодосия (Курортное)	5	През март 2002

Таблица ШВ.14. Защитени територии в черноморските страни, хил. км²

Страна		1996	1997	1998	1999	2000	2005 планирано	Забележки
България	Общо защитени територии							
Грузия			0.34	0.34	0.34	0.64		
Румъния						500		Морската литорална област “Вама Вече – 2 Май”, (чиято площ е посочена в Таблица 26) е обявена за резерват съгласно Закон 5/2000 за териториално планиране и Спешна заповед 236/2000 за защитените територии, опазването на природните хабитати, дивата флора и фауна.
Русия		4798	4833	4837	4862	6146	Няма	

Страна		1996	1997	1998	1999	2000	2005 планирано	Забележки
							инф.	
Турция								
Украйна		19.700	23.700	25.140	26.590	27.040	27.300	
Украйна	Общо защитени територии (фонд природни резервати)	16.650	20.650	22.090	23.540	23.990	26.000	
България	Общо защитени морски територии					0.30		
Грузия						500		
Румъния								
Русия								
Турция								
Украйна		4.390	4.390	4.390	4.540	4.670	5.000	
България	От регионално значение					0.3		
Грузия								
Румъния						500		
Русия								
Турция								

Страна		1996	1997	1998	1999	2000	2005 планирано	Забележки
Украйна		0.200	0.200	0.200	0.200	0.310	0.320	
България	Общо влажни зони							
Грузия		2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.4	Възстановяване на влажни зони
Румъния								
Русия								
Турция						1.60		
Украйна		5.320	5.320	5.320	5.320	5.320	5.500	
България	От регионално значение	-	-	-	-	-	-	
Грузия								
Румъния			0.34	0.34	0.34			
Русия								
Турция								
Украйна								
България	Общо крайбрежни							
Грузия								
Румъния		0.96	0.96	0.96	0.96	0.96	1.2	
Русия		4798	4833	4837	4862	6146	няма инф.	Ростовска област и Краснодарски край
Турция		2.260	2.260	2.260	2.450	2.450	2.710	

Страна		1996	1997	1998	1999	2000	2005 планирано	Забележки
Украйна								
България								
Грузия	От регионално значение				0.54	0.64		
Румъния								
Русия								
Турция								
Украйна		0.230	0.230	0.230	0.240	0.240	0.250	

ШВ.15 Национални програми/проекти за съхранение/опазване на морските и крайбрежни области в черноморските страни, 1996-2001 и планирани за 2001-2005

Страна	Програма/проект	Финансираща институция/донор	Период	Стойност, млн.
България	Изготвяне на планове за управление на влажни зони по черноморското крайбрежие	Швейцарско правителство		
България	Устията на реките Резовска и Велека	Монако и Швейцарско правителство		
Грузия	Създаване на национален парк Колхетия и резерват Кобулети.	ГЕФ, СФЗП	2001-2005	
Грузия	Проект за интегрирано управление на	ГЕФ, СФЗП	2001-2005	

Страна	Програма/проект	Финансираща институция/донор	Период	Стойност, щд.
	черноморската крайбрежна зона на Грузия			
Грузия	Създаване на защитена територия Колхетия и изготвяне на план за управление		2000-2003	
Румъния	Инвентаризация на морските и крайбрежни хабитати в района Ваду – Вама Вече.	Министерство на водите и опазването на околната среда (МВООС)	2001	200.000.000 леи
Румъния	Инвентаризация на морските и крайбрежни хабитати в района Ваду – Читук.	МВООС	2001	500.000.000 леи
Румъния	Информационна подкрепа за изпълнение на проект ЕМЕРАЛД в Румъния; проучване на подходяща морска територия.	Балканска екологична асоциация (B.EN.A)	2001	45.000.000 леи
Русия	Федерална програма “Екология и природни ресурси”, подпрограма “Подпомагане на конкретни защитени територии”	Федерален бюджет, бюджет на институции в Руска федерация, извънбюджетни източници	2002-2010	30450
Russain Federation	Федералната програма “Екология и природни ресурси на Руската федерация за периода 2002-2010”, приета от правителството на 23 август 2001 г. включва следните подпрограми “Подпомагане на конкретни защитени територии”, “Гори”, “Водни ресурси и водни обекти”, “Морски биологични ресурси и аквакултури”, “Опазване на редки и изчезващи видове на фауната и флората”.	Федерален бюджет, бюджет на институции в Руска федерация, извънбюджетни източници		
Турция	Стратегически действия, определени в НСПДОБР.			
Украйна	Национална програма за опазване и възстановяване на Азовско и Черно море	Държавен бюджет, предприятия, общински бюджети, международно	2001-2010	

Страна	Програма/проект	Финансираща институция/донор	Период	Стойност, щ.д.
		финансиране		
Украйна	Научна програма “Делфин”, насочена към дейности по проучване и опазване на морските бозайници в Украйна	Самостоятелно финансиране от участващите институции и предприятия	1999-2005	7500 (за 1999-2002)
Украйна	Правителствена програма за екологичните коридори	Държавен бюджет, общински бюджети, предприятия, международно финансиране		
Украйна	Регионална екологична програма – Одеса	Средства на областите	5 години	

Annex III. Политически действия: Устойчиво човешко развитие

Таблица III.1. Брой на предприятията/фирмите за аквакултури в черноморските страни

Година	1996	1997	1998	1999	2000
Румъния					
Частни предприятия за аквакултури		1	1	1	1
Руска федерация					
Брой предприятия за аквакултури	2	2	2	3	3
Брой на частните предприятия/ферми за аквакултури	1	1	1	2	2
Турция					
Частни предприятия	61	49	72	50	55
Брой на предприятията за аквакултури					15
Частни предприятия					10

Таблица III.2. Добив на сурови продукти от предприятия за аквакултури. 1996-2000

Година	1996	1997	1998	1999	2000
Румъния					
Миди, т/год			4	4	4
Руска федерация					
Общ добив, т/год	50	275	550	650	950
Стриди, т/год	-	-	10 000 pieces	12 000 pieces	12 000 pieces
Миди, т/год	50	275	550	650	950
Общ добив, т/год	32709	30000	28332	33816	30969
Стриди, т/год					
Миди	250	37		10	4
<i>Cyprinus carpio</i>	20000	18000	18000	20000	20000
<i>Hypophthalmichthys</i>	10000	10000	10000	10800	10500
<i>Stenopharyngodon</i>	100	100	100	100	100
<i>Carassius spp.</i>			132	190	188
<i>Osteichthyes</i>	2000	1613		600	19
<i>Mugil soiuu</i>	150	150			
<i>Oncorhynchus</i>	100	100	100	100	100

mikiss					
Турция					
Обикновен шаран	125	90	50	60	88
Дъгова пъстърва (водоеми и развъдници)	3450	5225	5950	7650	8500
Пъстърва (морска и развъдници)	1455	2117	2550	1760	1981
Атлантическа сьомга	185	20	10	0	0
Костур	20	183	250	360	411
Спарид	0	0	0	0	0
Миди	1380	0	0	0	0
Скариди	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Общо	6615	7635	8810	9830	10980

..Таблица ШС.3. Брой туристи, посетили черноморския бряг в периода 1996 – 2000, милиона човека

Страна	1996	1997	1998	1999	2000	2005
България						
Грузия					0.75	
Румъния	0.965	0.85	0.9	0.77		
Руска федерация	4.4	4.6	3.6	4.2	4.8	5.2
Турция						
Украйна*	10.1	13.3	11.9	10.6	11.6	

*общо за Украйна

Таблица ШС.4. Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) за големи енергийни проекти в черноморските страни за 1996-2000 и планирани за 2001-2005 г.

Проект	Фирма	ОВОС	Резултати от ОВОС накратко
България – газопровод Бургас – Алескандруполис	Водоканал Инженеринг	2002	positive
Грузия			
Проект за строителство на Проектиране и строителство на стоянка за	Пристанище Поти	1996	

Проект	Фирма	ОВОС	Резултати от ОВОС накратко
железопътен ферибот в пристанище Поти			
Газопровод – Западно трасе, възстановяване на грузинската част на газопровода, строителство на морски терминал и съоръжения за обработка на нефто-товари, (2) Доклади за ОВОС	Грузия Международна нефтена корпорация #41. 24.03.97	Грузия Тръбопровод на компания (GPC) – – ОВОС на тръбопровода: Dames and Moore, Великобритания, Терминал и подземни съоръжения: DNV, Норвегия	
Генерален план за реконструкция и развитие на Поти.	“СакКалакМшен Проекти”	1997	
Терминал за обработка на контейнери, Предварителен ОВОС, пристанище Поти	A&E Консултанти, Грузия	1999	
Терминал за обработка на нефто-товари, Предварителен ОВОС, пристанище Поти		1999	
Стойка за железопътен ферибот, Доклад за ОВОС, пристанище Поти		1999	
Съоръжение за товарене на нефт и течни химикали и временен плаващ резервоар, доклад за ОВОС, пристанище Поти 16.12.99	Зенит Гама Консулт, Грузия	2000	
Строителство на нов терминал за нефт и нефтопродукти близо до Кулеви, устие на река Коби, предварителен ОВОС, “Терминал 2000”		2000	

Проект	Фирма	ОВОС	Резултати от ОВОС накратко
ООД 27.01.2000			
Два подземни кладенеца за водоснабдяване на Кулеви “Терминал 2000” ООД 6.03.2000		2000	
Съоръжение за селото и терминала			
Техническо състояние на нефтопровода Кашури-Батуми, Доклад за ОВОС.	“Геоинженеринг” ООД 1.04.2000		
Очистване на нефт от основния нефтопровод Самгори-Кашури (сектор Кашури-Супса)	Тръбопроводна компания Грузия 24.04.2000		
Възстановителни дейности по мост над река “Квирила-2”, “Канисткали”	Тръбопроводна компания Грузия 2.07.2000		
Издълбаване почистване на леглото на военното пристанище Потти, възстановяване на пристанищната област	“Мегафлот” 20.07.2000		
Геофизични сеизмични дейности в черноморския шелф.	Агенция за регулиране на нефта и газа на Грузия 14.08.2000		
Дейности по опазване на бреговете, съоръжение за граничари близо до село Григолетти	Изследователски институт “Санди” (“СакНапирДацва”) 22.09.2000		
Превозване на суров нефт от грузинските железници – Тенгиз, съхранение, транспортиране и обработване на пристанището в Батуми	“Каспийски Транс Ко” 29.09.2000 Институт по хидрометеорология на Грузия		
Съоръжения за обработка и складиране на нефтопродукти в пристанище Потти, доклад	Канал енергия ООД (Потти) Грузия 2.11.2000		

Проект	Фирма	ОВОС	Резултати от ОВОС накратко
за ОВОС			
Брегозащитни дейности, Тръбопроводна компания Грузия – морски съоръжения близо до село Григолет	Тръбопроводна компания Грузия 5.12.2000		
Общински проект за развитие – напояване и отводняване	Звено за изпълнение на проекта на Световна банка за напояване и отводняване 2.04.2001	2001	
Строителство на нов терминал за нефт и обработка на нефтопродукти близо до Кулеви, устие на река Коби	Черноморски терминал ООД 10.09.2001	2001	
Съоръжения за обработка и складиране на нефтопродукти в пристанище Пот, пречиствателно съоръжение за нефт съдържащи води	Канал енергия ООД (Поти) Грузия 11.07.2001		
Строителство на нов терминал за нефт и обработка на нефтопродукти близо до Кулеви, устие на река Коби, доклад за ОВОС	“Черноморски терминал” ООД 10.09.2001 Зенит Гама Консулт, Грузия		
Строителство на комплекс за спорт, здраве, отдих и туризъм близо до устието на река Натанеби	“Локо” ООД 24.10.2001		
Румъния			
Производство на ядрена енергия	CNE Черна Вода	ICIM Букурещ	Екологично разрешение
Руска федерация	Не се планира за близко бъдеще		
Турция			

Проект	Фирма	ОВОС	Резултати от ОВОС накратко
Karadeniz Ereğlisi Комбинирана електроцентрала с природен газ (260mk MW)	Atam Alaplı Elektirik Ltd.Şti.	19.10.1999	Положително решение
Afşin-Elbistan В. Термоелектрическа централа 1400 MW – Върглища	TEAŞ	19.10.1999	Положително решение
Bağdam Dam – Хидроелектрическа централа	DSİ Genel Md.	21.02.2001	Положително решение
Çan – Теплоцентрала	TEAŞ	13.08.1999	Положително решение
İzmir – Комбинирана електроцентрала с природен газ	İzmir Elektirik Üretim Ltd.Şti.	27.06.2001	Положително решение
Украйна			
Нефтен терминал Южний	Министерство на околната среда и природните ресурси	Да	Положително решение
Транзитен нефтопровод Одеса – Броди	Министерство, Укринвестекспе ртиза	Да	Положително решение
Трансевропейски нефтен транзитен коридор	Указ на президента – допълнително ще бъдат взети екологични мерки		

Таблица ПС.5. Финансиране на оценката на въздействието върху околната среда в Турция

Проект	Финансова ситуация
Karadeniz Ereğlisi Комбинирана електроцентрала с природен газ (260 MW)	%20 – фирмата %80 – ABD EXİM BANK 19 милиона щ.д.
Afşin-Elbistan В. Термоелектрическа централа 1400 MW – Въглища (лигнитни)	%16.5 – национален бюджет %83.5 – чуждестранен кредит 2239 милиона щ.д.
Bayram Dam Хидроелектрическа централа 133 милиона m ³ и 3.4 km ² . 80 MW.	%24 – фирмата %76 - чуждестранен кредит 200 милиона щ.д
Çan – Топлоцентрала 2x160 MW	%100 - чуждестранен кредит 400 милиона щ.д
İzmir - Комбинирана електроцентрала с природен газ 1540 MW	%25 – фирмата %75 - чуждестранен кредит

Таблица ПС.6. . Общо горски райони в черноморските страни , хил. km²

Страна	1996	1997	1998	1999	2000	2005 планиран о
България						
Грузия						
Румъния	1200				1234	
Руска федерация	4.569	4.569	4.569	4.569	4.569	4.569
Турция		1.842.39 5				
Украйна						

Таблица III.C. 7. Основни проекти в туристическия сектор, изпълнявани в черноморската крайбрежна зона

Страна	Основни проекти/програми
България	Проекти по програмата “Син флаг”, Слънчев бряг, Бургас;
Грузия	
Румъния	<p>В периода 1996 –2000 г. в Констанца са изпълнени следните програми :</p> <p>1. “Развитие на екотуризма в област Констанца” – проекти, изпълнени от FPIPMМ Констанца, Туристически информационен център INFOLITORAL Партньори: Областна управа Констанца и Камара по търговия, промишленост, навигация и земеделие, Констанца с финансовата подкрепа на Агенция за развитие 2 Sud Est, Браила. Целите на проекта са: Изготвяне на туристически и културен пътеводител на Добруджа (на румънски и английски език) Изготвяне на брошура с музеите и културно-историческите забележителности на област Констанца Изготвяне на рекламни постери за музеите и Туристическия информационен център Infolitoral</p> <p>2. “Румънски литорал: Класически и алтернативен туризъм”, включва изготвяне на брошури по пет теми: развлекателен, балнеоложки, бизнес, кулинарен и културен туризъм – английска, френска и немска версии.</p> <p>Инициатори: FPIPMМ Констанца, Туристически информационен център Infolitoral, партньори: Областна управа Констанца и Камара по търговия, промишленост, навигация и земеделие, Констанца</p> <p>3. “Литорална карта”, Инициатори: FPIPMМ Констанца, Туристически информационен център Infolitoral, партньори: Областна управа Констанца и Кметство Мангалия</p>
Руска федерация	1999 – 2000 – пилотен проект ТАСИС “Развитие на устойчив туризъм в курорта Геленджик”
Турция	
Украйна	

Таблица ПС.8. Материали за екологично образование, които може да се използват в черноморския регион

Страна	Вид и заглавие на образователните материали	Автори
България		
Грузия		
Румъния	Атлас на екологичните проблеми по румънското крайбрежие, на румънски	
Румъния	Делфините в Черно море, брошура, на румънски	
Румъния	Застрашени видове, брошура, на румънски	
Руска федерация		
Турция		
Украйна	Най-синьото на света, брошура, на руски	Проф. Зайцев
Украйна	Бозайниците в Черно море, книга, на руски език	А. Биркун, младши и С. Кривохижин

Важни научни публикации по въпроси на околната среда на Черно море, 1996-2001

24. Орлова и др. (2001). Гидрохимические и гидрофизические аспекты Северо-западной части Черного моря. ОЦНТИ. Одесса.
25. Agladze G., Eliava I., Komakhidze A., et al (1998). Biological Diversity of the Black Sea Basin: Its Current State . Conservation of the Black Sea Region. NATO ASI Series. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht. p.1-15.
26. Alexandrov B.G. (1998). Influence of the Danube on the Black Sea mesozooplankton formation / In: Ecosystem of the Ukrainian Danube River mouth.- Odessa: Astroprint.- P. 245-261 (in Russian).
27. Alexandrov B.G. (1998). The function of wetlands.- In: The Black Sea in Crisis.- World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.- Singapore, New Jersey, London, Hong Kong.- P. 84-89.
28. Alexandrov B.G. (2001). Ecological consequences of anthropogenous transformation of a coastal zone of the Black sea in XX century // " Research of a coastal zone of the seas ".- Kiev: Carbon Ltd. Publ.- P. 25-34 (in Russian).
29. Alexandrov B.G., Zaitsev Yu. P. (1998). Black Sea biodiversity in eutrophication conditions // Conservation of the Biological Diversity as a Prerequisite for Sustainable Development in the Black Sea Region. Dordrecht: Kluwer Academic Publ..- P. 221-234.
30. Alexandrov B.G., Zaitsev Yu.P. (1998). Biodiversity of the Black Sea Danube area in eutrophication conditions / In: Ecosystem of the Ukrainian Danube River mouth.- Odessa: Astroprint.- P. 304-322 (in Russian).
31. Berlinsky N. (2000). Ecological state of the North-Western Part of the Black Sea at 2000 season // The Black Sea ecological Problem. – Odessa: SCSEIO. – P. 31-32.
32. Birkun. A.A. Jr. and Krivokhizhin. S. (1996). *Mammals of the Black Sea*. Simferopol. Tavria. 96 p. [in Russian].
33. Birkun. A.A. Jr., Kuiken. T., Krivokhizhin et al. (1999). Epizootic of morbilliviral disease in common dolphins (*Delphinus delphis ponticus*) from the Black sea. *Veterinary Record*. 144. N4: 85-92.
34. Birkun. A.A. Jr. (1996). Viruses of whales and dolphins. *Microbiol. Journ.* (Kiev). Vol.58. N5: 100-106 [in Russian].
35. Birkun. A.A. Jr. and Gol'din. E.B. 1996. Microphytic algae in cetacean pathology. *Microbiol. Journ.* (Kiev). Vol.59. N2: 96-105 [in Russian].
36. Birkun. A.A. Jr. and Krivokhizhin. S.V. (1996). Present state and causes of the Black Sea cetacean populations suppression. I. Dynamics of numbers. biotic and non-biotic limiting factors. *Vestnik Zoologii* (Kiev). N3: 36-42 [in Russian].
37. Birkun. A.A. Jr. and Krivokhizhin. S.V. (1996). Present state and causes of the Black Sea cetacean populations suppression. II. Antropogenous limiting factors. *Vestnik Zoologii* (Kiev). N4-5: 53-59 [in Russian].
38. Black Sea Red Data Book. (1999). — United Nations Office for Project Services. — New York,. — 413 pp.
39. Black Sea. Black Sea Biological Diversity. Georgian National Report. (1998).Black Sea Environmental series. vol.8. New York.. p167.
40. Bodeanu N., Moncheva S., Ruta M., Popa L. (1998). Long-term evolution of the algal blooms in Romanian and Bulgarian Black Sea waters. *Cercetari marine (Recherches Marines)*. IRCM Constanta. 31 : 37-55.
41. Bogatova Yu., Garkavaya G., Berlinsky N. (2000). Functioning of the Stentsovsky-Zhebriansky Wetland (SZW) – the buffer zone of Danube delta – under anthropogenic press // The Black Sea ecological Problem. – Odessa: SCSEIO. – P. 33-36.
42. Bologa A. (2001). Destruction of marine biodiversity - A case study of the Black Sea. In: "Oceans in the New Millenium: Challenges and Opportunities for the Islands" (South G. R., Cleave G. & Skelton P. A. eds.) : 249-254.
43. Bologa A., Bavaru A.. (1998-1999). Red list of extinct and endangered, rare and insufficiently know benthic macrophytes from the Romanian Black Sea sector (In Romanian). *Ocotirea Naturii si a Mediului Inconjurator*. Bucuresti. 42-43 : 23-32.

44. Cociasu A., Popa L., Buga A. L. (1998). Long-term evolution of the nutrient concentrations on the north-western shelf of the Black Sea. . Cercetari marine (Recherches Marines). 31 : 13-29.
45. Dyatlov S., (2000). Comparison of Ukrainian standard methods and new microbiotests for water toxicity assessment // New microbiotests for routine toxicity screening and Biomonitoring/Edited by Guido Persoone, Colin Janssen and Wim De Coen. - New York: Kluwer Academic Publishers. - P. 229-232.
46. Ervin Van Maanen. Irakli Goradze. Aleksander Gavashevishvili and Rezo Goradze. (2001). Opinion Trapping and hunting of migratory raptors in Western Georgia. Bird Conservation International 11:77-91 b
47. Garkavaja G.P., Bogatova Yu.I., Berlinsky N.A., Goncharov A.Yu. Zoning of Ukrainian area of the northwestern part of the Black Sea by hydrophysical and hydrochemical characteristics / Ecological safety of coastal and shelf zones and complex use of resources of a shelf.- Sevastopol, 2000.- P. 9-24 (in Russian).
48. Goradze R., Bagrationi D. (1998). Artificial reproduction a feasible way of conseroting the disappearing Black Sea fishes. Conservation of the Biological Diversity as a Perquisite for Sustainable Development in the Black Sea Region. NATO ASI series 2. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht . Environmental Security-vol.46. . p.397-407.
49. Gvarishvili T (1998). Species composition and Biodiversity of the Georgian Black Sea Phytoplankton-conservation of the Biological Diversity as a Prerequisite for Sustainable Development in the Black Sea Region NATO ASI series 2. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht . Environmental Security-vol.46.. p.95-100.
50. Hobson S., Mee L. D. (eds). 1998 - The Black Sea in crisis. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.. 262 pp.
51. Joiris. C.R., Holsbeek. L., Bolba. D. et al. (2001). Total and organic mercury in the Black Sea harbour porpoise *Phocoena phocoena relicta*. *Mar. Pollut. Bull.*. 42. N10: 905-911.
52. Kanduk R.P. (2000). Sterol content in Scapharca inaequalvis of the Black Sea // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO,. P. 106-109.
53. Kholodkovskaya E.V., Kudinsky O.Yu. (2000). Functioning of the sexual system in the Black Sea mussels in conditions of anthropogenic influence // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO. - P. 121-124.
54. Kiraç C. and Savaş Ya. I (1996). Status of the monk seal (*Monachus monachus*) in the neighbourhood of Eregli. Black Sea coast of Turkey. *Zool. Middle East*. 12:5-12.
55. Lisovskaya V.I.(2000). Marine aquaculture: seasonal variations in the biochemical composition of cultivated mussels in the northwestern Black Sea // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO,. P. 143-147.
56. Madhusree B., Tanabe S., Öztürk A.A. et al. (1997). Contamination by butyltin compounds in harbour porpoise (*Phocoena phocoena*) from the Black Sea. *Fresenius J. Anal. Chem.*. 359:244-248.
57. Mazmanidi N., Komakhidze A. (1998). On the Biodiversity of the Georgian Black Sea coast: Conservation of the Biological diversity as a Prerequisite for Sustainable Development in the Black Sea Region. NATO ASI Series 2. Environmental Security-vol.46. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht. p.129-137.
58. Mikhailov, V. et al. (2001). Modern Condition of pollution of the Black Sea ecosystem, Some paths of Load reduction, Data Base development and Data Base exchange. OICES. Odessa..
59. Mikhailov, V. et al. (2001). Modern Condition of pollution of the Black Sea ecosystem, Some paths of Load reduction, Data Base development and Data Base exchange. OICES. Odessa.
60. Miniceva G.G., Rusnak E.M., Zotov A.B., Kosenko M.N. (2000). Integral evaluation of the trophic status of the Danube - Black Sea water bodies // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO, P. 167-172
61. Nesterova D.A. (2001). Water blooming in a northwest part of the Black Sea (review) // *Algology*. – T. 11, №4. - P. 502-513 (in Russian).

62. Nesterova D.A., Terenko L.M. (2000). Phytoplankton of the Odessa region in modern conditions / Ecological safety of coastal and shelf zones and complex use of resources of a shelf.- Sevastopol., - P. 383-390 (in Russian).
63. Petranu A. (compiled by). (1997) - Black Sea biological diversity. Romania. (Black Sea environmental series. 4). United Nations Publications. New York. 314 pp.
64. Semenenko L.I/ Fitingov E.M. Miroshnichenko H.I. (1996) Ecological aspects of culture of the estuarine Pacific mullet "Pilengas" (*Mugil so-iuy*. Basil.. 1955) introduced to the sea of Azov (Ukraine). Estuarine Ecosystems and Species. "Grandon" - ISSUES of Marine Biology Centre PAS. - No 1
65. Semenenko L.I (1997). Biological substantiation for introduction of Pacific mullet - haarder from the Japanese Sea to near sea water bodies of the Northern Azov Sea Fisheries. Series: Aquaculture. Inform. Packet. Aquaculture: problems and achievements. Issue 4-5. M.: RSIERH.
66. Shavlakadze M.A. (1998). State of the Black Sea Хамсия stock.- Conservation of the Biological Diversity as a Prerequisite for Sustainable Development in the Black Sea Region. NATO ASI Series. 2. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht . Environmental Security - vol.46. p176-181.
67. Sheliag-Sosonko, Yu.R (Ed.), (1999). Biodiversity of the Dunaisky Biosphere Reserve, protection and management / by academician..- Kyiv: Nauk. dumka Publ..- 703 pp. (in Ukrainian).
68. Shibanova. O.S. and Krivokhizhin. S.V. (2000). *Stenurus minor* (Nematoda. Pseudaliidae) – parasite of Black Sea harbour porpoise *Phocoena phocoena relicta*. Vestnik Zoologii. Suppl. 14:19-25 [in Russian].
69. Shurova N.M. (2000). Influence of hypoxia on the state of the population of the Black Sea mussels // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO. - P. 286-290.
70. Stadnichenko S.V., Shurova N.M. (2000). Estimating productivity of the Black Sea mussels from their density and biomass // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO. - P. 297-300.
71. Synegub I.A. (1998). Macrozoobenthos of Zhebriansky Bay as impact zone of northwestern part of the Black Sea during 1988 – 1996 (composition, condition, seasonal dynamics and tendencies of development) / In: Ecosystem of the Ukrainian Danube River mouth.- Odessa: Astroprint, P. 290-303 (in Russian).
72. Synegub I.A. (2001). Macrozoobenthos of coastal waters of the Snake Island (Black Sea) / Ecological safety of coastal and shelf zones and complex use of resources of a shelf.- Sevastopol.- Vol. 2.- P. 301-315 (in Russian).
73. Synegub I.A., Rybalko A.A. (2001). Macrozoobenthos condition of the Black Sea in Odessa region during 1994-1999 // Zap. Ternop. Peduniv.- Ser. Biologia.- T. 14, № 3.- P. 157-158 (in Russian).
74. T. Zaharia et al. The results of the experiments of the culture of the flounder and turbot at the Romanian Black Sea Coast” –. – Cahiers Options Mediterranean’s. Recent Advances in Mediterranean Aquaculture. Finfish Species Diversification – Zaragoza. Spain. vol.47: 205-214.
75. T.Zaharia. A.Telembici. The state end perspectives of mariculture in Romania”– Proceedings from Balkan Fisheries Workshop. Kavala. Greece. edited by O.Otterstad. Faculty of Marine Technology. Trondheim. Norway: 57-60.
76. Tanabe S., Madhusree B., Öztürk A.A., et al. (1997). Isomer-specific analysis of polychlorinated biphenyls in harbour porpoise (*Phocoena phocoena*) from the Black Sea. Mar. Pollut. Bull.. 34(9):712-720.
77. Tanabe S., Madhusree B., Öztürk A.A., et al. (1997). Persistent organochlorine residues in harbour porpoise (*Phocoena phocoena*) from the Black Sea. Mar. Pollut. Bull.. 34(5):338-347.
78. Terenko L.M., Terenko G.V. (2000). Species diversity of planktonic phytocenoses in Odessa Gulf of the Black Sea // Ecol. moria.- Vol. 52.- P. 56-59 (in Russian).

79. Varigin A.Yu. (2000). Zoning of the northwestern part of the Black Sea based on the parameters of mussel growth // *The Black Sea Ecological Problems: Collected papers.* - Odessa: SCSEIO. - P. 344-345.
80. Vorobiova L.V. (1999). *Meiobenthos of Ukrainian shelf of the Black and Azov Seas.*-Kiev: Nauk. Dumka Publ.- 300 pp. (in Russian).
81. Voronenko L.S., Sebakh L.K., Shepeleva S.M. (1996). Level of pollution by chlororganic compositions in areas of marifarms location in the southern part of the Kerch Strait Proceedings of YugNIRO (1996).. - Kerch: YugNIRO. Vol. 42.
82. Zaitsev Yu. (1998) *The most blue in the world, Black Sea Environmental Series, Vol. 6, New-York, United Nations Publ.-* 142 pp. (in Russian).
83. Zaitsev Yu. P., Alexandrov B.G. (1997). Recent man-made changes in the Black Sea ecosystem. Sensitivity to Change: Black Sea, Baltic Sea and North Sea. Dordrecht: Kluwer Academic Publ., P. 25-31.
84. Zaitsev Yu. P., Alexandrov B.G. (2000). Origin and present state of biological diversity in the Black Sea with special comments about Ukrainian area / In : *Zberejenia i monitor. Biol. i landshaft. riznom. Ukr.- Kyiv.: Nacion. Ecol. center Ukr.,* P. 188-193.
85. Zaitsev Yu., Mamaev V. *Marine Biological Diversity in the Black Sea. (1997). A study of Change and Decline. United Nations Publications. New-York,* 208 pp.
86. Zaitsev Yu., Mamaev V.. (1997) - *Marine biological diversity in the Black Sea. A study of change and decline (Black Sea environmental series. 3). United Nations Publications. New York.* 208 pp.
87. Zaitsev Yu., Ozturk B.,(2001). *Exotic Species in the Aegean, Marmara, Black, Azov and Caspian Seas. Published by Turkish Marine Research Foundation Istanbul. Turkey.* 267 pp.
88. Zaitsev Yu.P. (1999). Results of transboundary diagnostic analyzes of the Black Sea ecosystem // *Ecol. Probl. Chernogo moria.- Odessa, OCNTI.-* P. 233-238 (in Russian).
89. Zaitsev Yu.P. (2000). *Black Sea: ecosystem condition and possible ways of its rehabilitation.- Molod. Ecol. Centr im. V.I.Vernadskogo.- Odessa,-* 46 pp. (in Russian).
90. Zaitsev Yu.P. (2000). *Mediterranean – Black Sea Faunal Exchange. Proceedings of the International Symposium “The Aegean Sea 2000”, 5-7 May Bodrum – Turkey. Edited by Bayram Ozturk. Istanbul: Turkish Marine Research Foundation, 2000, P.1-7.*
91. Zaitsev Yu.P., Alexandrov B.G., Volkov S.O., et al (1999). *Biology of the coastal zone of Zmeiny Island // Dop. Nac. Acad. Nauk Ukr.-T. 8.-* P. 111-114 (in Russian).
92. Zaitsev Yu.P., Minicheva G.G., Rusnak E.M. (1999). *Algocenoses of the rocky supralitoral of the Black Sea (Ukraine) // Algologia.- T. 9, № 2.-* P. 50-51 (in Russian).
93. Zaitsev, Yu. and Ozturk, B.(2001). *Exotic species in the Aegean, Marmara, Black, Azov and Caspian Seas /.- Published by Turkish Marine Research Foundation.- Istanbul, Turkey.-* 265 pp.
94. Zaitsev, Yu. P, Alexandrov, B.G. (1998). *Black Sea Biological Diversity Ukraine, / New York, United Nations Publ.,* 351 pp.
95. Zarkua Z., Bolkvadze L., Khintibidze N. et al. (1998). *Current State of the Georgian Black Sea Sturgeons. - Conservation of the Biological Diversity as a Prerequisite for Sustainable Development in the Black Sea Region. NATO ASI Series. 2. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht . Environmental Security - vol.46. p.135-242.*
96. Zolotarev V.N. *A new approach to analysis of the growth data: short-term parameterization of the growth equation (2000). The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO.,* P. 379-383.
97. Zolotarev V.N. *Recent ecological problems of the Black Sea (1999). Promozione E Valorizzazione Delle Coste: Turismo, Pesca E Conservazione Dell'Ambiente / Atti Della 10 Rassegna Del Mare. - Roma,,-* P. 253-264.
98. Zolotarev V.N., Losovskaya G.V., Ryasintseva N.I. (2000). *Mass development of anomalous polychaete individuals Nereis (Neanthes) succinea Leuck. in the northwestern Black Sea // The Black Sea Ecological Problems: Collected papers. - Odessa: SCSEIO.,* P. 384-388.
99. Zolotnitsky A.P. (1998). *Current state. problems and perspectives of conchioculture development in Ukraine. Fisheries of Ukraine. - No 1*

100. Zolotnitsky A.P. Orlenko A.N. (1998). Individual fecundity and value of reproductive effort of Pacific oyster (*Crassostrea gigas* Thunberg). introduced into the Black Sea. Tavriysly Scientific Herald.. - Issue 7
101. Zolotnitsky A.P. (1998). On influence of large scale mussel culture on the ecosystem of the Black Sea shelf zone Tavriysly Scientific Herald.. - Issue 7
102. Zolotnitsky A.P.. Romanenko V.F. (1998). On some ecological problems of mollusc mariculture. Fisheries of Ukraine. - No 1
103. Isergin L.V Yanovsky E.G (1998). Ecological grounds of application of artificial reefs-biofilters in the Azov Sea basin YugNIRO Collected Papers: Basic results of YugNIRO complex researches in the Azov-Black Sea basin and World Ocean. - Kerch: YugNIRO
104. Serobaba I.I Zolotnitsky A.P. Solodovnikov A.A. (1998). Current state and perspectives of mariculture in the Azov-Black Sea basin (Ukrainian coast) Tavriysly Scientific Herald. 1998. - Issue 7: Modern directions and problems of aquaculture. - Kherson.
105. Serobaba I.I. Solodovnikov A.A. Kulik P.V. (1998). Necessity, problems and perspectives of development of Ukrainian sturgeon culture Tavriysly Scientific Herald. 1998. - Issue 7: Modern directions and problems of aquaculture. - Kherson.
106. Solodovnikov A.A. (1998). Reproduction and commercial growing of sea fish in YugNIRO Information Leaflet No 76-98 of KCSTEI. - Simferopol.
107. Grishin A.N. Shlyakhov V.A. (1999). On possibility of fish productivity increase in the Azov and Black Sea Fisheries of Ukraine. No 4(7)
108. Zolotnitsky A.P. Romanenko V.F. (1999). On organization of mariculture in the Azov-Black Sea basin. Fisheries of Ukraine. No 4(7)
109. Kulik P.V. (1999). Analysis of activity of sturgeon culture units in the Northern Azov Sea area. Fisheries of Ukraine . No 2(5)
110. Starushenko L.I. Bushuyev S.G. (2000). Black Sea estuaries of Odessa Region and their fishery utilization. Odessa. "Astroprint". monography.
111. Zolotnitsky A.P.. (1997). Current state and perspectives of works on mussel mariculture. Eastfish Magazine..
112. Kulikova N.I.. Zolotnitsky A.P.. Solodovnikov A.A.. (1997). Basic results of YugNIRO activity in mariculture sector. Proceedings of YugNIRO. - Kerch: YugNIRO.. Vol. 43.
113. Shiryakov T.V.. Yanovsky E.G.. Demyanenko K.V. (1998). Perspectives of sturgeon farm development in the Azov Sea basin. YugNIRO Collected Papers: Basic results of YugNIRO complex researches in the Azov-Black Sea basin and World Ocean. - Kerch: YugNIRO.
114. Горадзе Р.Х.. Гогмачадзе Т.М (1995). Перспективы развития морской Аквакультуры (марикультуры) в Грузии. Сб. научных трудов к юбилею 90-лет. Проф. Джанашвили. Тбилиси.. с.138-149 (на груз.яз).
115. Горадзе Р.Х.. Гогмачадзе Т.М Зосидзе Р.Ш. (1995). Марикультура и экологическая программа Черного моря. Сб. научных трудов к юбилею Бат. гос. уни-та. Тбилиси.. с. 136-141 (на груз.яз).
116. Горадзе Р.Х.. Гогмачадзе Т.М. Зосидзе Р.Ш. (1995), Аквакультура и проблемы мнемипсиса в Черном море. Сб. научных трудов к юбилею Бат. гос. уни-та. Тбилиси.. с. 142-152 (на груз.яз).
117. Горадзе Р.Х.. Комахидзе А.М. Зосидзе (1999). Р.Ш. Рыболовство и некоторые вопросы морской экологии. Труды Аджарского отделения Академии Наук Грузии.. ею 1. с. 31-39.
118. Заркуа З.Г.. Зосидзе Р.О.. Болквадзе et al.(1998) Особенности питания колхидского осетра (*Acipenser persicus colchicus* Marti) на Грузинском побережье Черного моря. Труды (серия естественных наук). Батумского Гос. Университета. т. II.. с.188-194.(на грузинском языке).
119. Комахидзе А.М.. Мазманиди Н.Д.. Горадзе Р.Х. (2000) Состояние биоразнообразия Черного моря и перспективы его реабилитации. Проблемы экологии. Тбилиси. т.2..т.2. с.157-180
120. Мазманиди Н.Д. (2001). Экология и охрана морской среды (Словарь-справочник). г. Батуми-. 178с.
121. Орлова и др. (2001). Причины и последствия эвтрофикации Северо-западной части Черного моря. Тр. УкрНИГМИ, вып. 248, Гидромет. исследования в Украине. Орлова и

- др. (2001). Причины и последствия эвтрофикации Северо-западной части Черного моря. Тр. УкрНИГМИ, вып. 248, Гидромет. исследования в Украине
122. Шавлакадзе М.А., Горадзе Р.Х. Зосидзе Р.Ш. (2000). Рыболовство и некоторые вопросы экологии Черного моря. Аджарское отделение Академии экологических наук Грузии. Труды 1. Батуми. 2000г. с.31-38.
 123. Экология рыб Черного моря и нефть. (1997). А.О. Изд. Аджария. Батуми. 146 с.
 124. Аксенова Е.И., Макаров Э.В. (2001). Индустриальное культивирование стартовых кормов для рыб. - Ростов-на-Дону: Донской издательский дом,
 125. Житенева Л.Д., Макаров Э.В., Рудницкая О.А. (2001). Эволюция крови. - Ростов-на-Дону: Донской издательский дом,
 126. Корпакова И.Г., Воловик С.П. (2001). Антидотная терапия водных экосистем. - Ростов-на-Дону: НМЦ "Логос". - 330 с.
 127. Материалы Международной научной конференции "проблемы сохранения экосистем и рационального использования биоресурсов Азово-Черноморского бассейна", 8-12 октября, 2001 г., - Ростов-на-Дону
 128. Гребневик *Mnemopsis leidy* (A. Agussiz) в Азовском и Черном морях: биология и последствия вселения. - АзНИИРХ: 2000, 496 с.
 129. Студеникина Е.И., Алдакимова А.Я., Губина Г.С. (1999). Фитопланктон Азовского моря в условиях антропогенного воздействия. / отв. ред. Макаров Э.В./ Ростов-на-Дону: Эверест. - 178 с.
 130. Житенева Л.Д. (1999). Экологические закономерности ихтиогематологии. /отв. ред. Э.В. Макаров/. Ростов-на-Дону. Эверест,
 131. Определение токсичности водных сред /Методические рекомендации – Ростов-на-Дону: 1999.- 48 с.
 132. Житенева Л.Д., Рудницкая О.А., Калюжная Т.И. (1997). Эколого-гематологические характеристики некоторых видов рыб (справочник). Ростов-на-Дону: -. - 152 с.
 133. Зайдинер Ю.И., Попова Л.В. Уловы рыб и нерыбных объектов рыбохозяйственными организациями Азово-Черноморского бассейна (1990-1995 гг.). Статистический сборник. Ростов-на-Дону: 1997. - 100 с.
 134. Воспроизводство рыбных запасов в бассейне Азовского моря (1990-1995 гг.). Статистический сборник. Ростов-на-Дону: АзНИИРХ, 1997.- 40 с.
 135. Бакаева Е.Н. (1999). Эколого-биологические основы жизнедеятельности коловраток в культуре. - Ростов-на-Дону: -. - 51 с.
 136. Кесельман М.Л., Милютин Н.П., Кузнецова Л.Я., Ракитский В.Н. (1997). Свободнорадикальные процессы в механизме действия и диагностике пестицидной интоксикации ихтиофауны. - Ростов-на-Дону: -120 с.
 137. Потапов А.И., Ракитский В.Н., Новиков Ю.В., Макаров Э.В., Гвозденко С.И. (1998). Современные эколого-гигиенические проблемы пестицидного загрязнения водоемов. Ростов-на-Дону: -248 с.
 138. Корниенко Г.Г., Кожин А.А., Воловик С.П., Макаров Э.В. (1998). Экологические аспекты биологии репродукции. - Ростов-на-Дону. - 240 с.